משנה · ראשונים · רמב״ם · סדר קדשים

רמב"ם על משנה זבחים

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רמב"ם על משנה זבחים

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רמבם-על-משנה-זבחים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 6
משנה ג 6
משנה ד 6
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ב 9
משנה ג 9
משנה ד 10
משנה ה 11
פרק ג 11
משנה א 11
משנה ב 12
משנה ג 12
משנה ד 12
משנה ה 12
משנה ו 13
פרק ד 13
משנה א 13
משנה ב 14
משנה ג 14
משנה ד 15
משנה ה 16
משנה ו 16
פרק ה 17
משנה א 17
משנה ב 17
משנה ג 18
משנה ד 18
משנה ה 19
משנה ו 19
משנה ז 19
משנה ח 20
פרק ו 21
משנה א 21
משנה ב 21
משנה ג 22
משנה ד 22
משנה ה 22
משנה ו 23
משנה ז 23
פרק ז 23
משנה א 23
משנה ב 23
משנה ג 24
משנה ד 24
משנה ה 25
משנה ו 25
פרק ח 26
משנה א 26
משנה ב 26
משנה ג 27
משנה ד 27
משנה ה 27
משנה ו 28
משנה ז 28
משנה ח 28
משנה ט 28
משנה י 28
משנה יא 29
משנה יב 29

פרק ט 29
משנה א 29
משנה ב 30
משנה ג 30
משנה ד 30
משנה ה 30
משנה ו 30
משנה ז 31
פרק י 31
משנה א 31
משנה ב 31
משנה ג 31
משנה ד 32
משנה ה 32
משנה ו 32
משנה ז 32
משנה ח 32
פרק יא 33
משנה א 33
משנה ב 33
משנה ג 33
משנה ד 34
משנה ה 34
משנה ו 34
משנה ז 34
משנה ח 35
פרק יב 35
משנה א 35
משנה ב 36
משנה ג 36
משנה ד 36
משנה ה 37
משנה ו 37
פרק יג 38
משנה א 38
משנה ב 38
משנה ג 38
משנה ד 39
משנה ה 39
משנה ו 39
משנה ז 39
משנה ח 40
פרק יד 40
משנה א 40
משנה ב 40
משנה ג 41
משנה ד 42
משנה ה 42
משנה ו 43
משנה ז 43
משנה ח 44
משנה ט 44
משנה י 44

פרק א

משנה א

כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה כו': מה שאמר כשרים ר"ל כשנגמרה העבודה לשם הזבח אע"פ ששחט שלא לשמן כגון ששחט עולה לשם חטאת ואח"כ נודע שהוא קרבן עולה אז הוא מקבל הדם לשם עולה וישלים העבודה לשם עולה אע"פ שהעולה הזאת לא עלתה לבעלים: וממה שאמר לבעלים תבין שאינו מדבר אלא על הקרבנות שיש להן בעלים ידועים אמנם קרבנות הצבור אין פוסלת אותן שחיטה שלא לשמן שכך אמרו רז"ל קרבנות הצבור סכין מושכתן לכמות שהן וסמך הדין הזה לקרבנות יחיד ממה שנאמר מוצא שפתיך תשמור וגו' כאשר נדרת נדבה וכבר בארתי לך שהנדר אינו נדבה ולכן אמר אם כמה שנדרת עשית יהיה נדר ואם לאו נדבה ר"ל אם שחט לשם זבח ולשם בעלים אז הוא עולה לבעלים משום חובה ויצא ידי נדרו ואם אירע בשחיטה שינוי כוונה ושחט שלא לשמן או שלא לשם בעלים הרי הוא כשר אלא שהוא נדבה ונשאר עליו הנדר שנדר. וממה שאמר שלא לשמן ראיה שאם שחט סתם שהוא כשר ועלה לבעלים ובא הכתוב בפסח ואמר ועשית פסח ואמר בפירושו שיהיו כל עשיותיו לשם פסח ועוד בא כתוב אחר ואמר ואמרתם זבח פסח הוא לה' שיהא זביחה לשם פסח ושני הכתובים האלה האחד לשלא לשמן שהוא פסול והכתוב האחר לשלא לשם בעלים ונאמר בחטאת ושחט אותה לחטאת שתהא שחיטה לשם חטאת וכן אמר ולקח הכהן מדם החטאת וכפר עליו הכהן מחטאתו אשר חטא ראיה שהוא צריך קבלה לשמה וזריקה לשמה ולכן אם נשחטה שלא לשמה או שלא לשם בעלים פסולה שנאמר וכפר עליו הכהן עליו ולא על חברו וצריך שתדע מה שאמר ושחט אותה לחטאת לשם אותו החטאת ודע שאם שחט החטאת לשם חולין כשרה ולא עלתה לבעלים אבל תפסל אם נשחטה לשם קדשים אחרים וזהו מה שאמר ולא יחללו את קדשי בני ישראל קדשים מחללים קדשים ואין חולין מחללין קדשים. וזמנו של פסח הוא יום י"ד בניסן אבל אם ישחט ביום אחר שאינו יום י"ד ושחטו לשמו פסול ושלא לשמו כשר וזה מבואר וכבר נזכר בפסחים ורבי אליעזר מביא ראיה ממה שנאמר כחטאת כאשם ואינו כן בענין זה לפי שלא מצינו באשם מיעוט כמו שמצינו בריטאת ושחט אותה לחטאת ואע"פ שנאמר באשם אשם הוא לא נאמר בשעת שחיטה כמו שנאמר בחטאת אבל נאמר בו אחר גמר הקטרת אימורים ואין הלכה כר"א:

משנה ב

יוסי בן חוני אומר הנשחטים לשם פסח ולשם חטאת פסולין כו': יוסי בן חוני חולק על ת"ק ואומר שזה שאמר בשאר זבחים שלא לשמן כשרים על מנת שלא ישחוט אותם לשם חטאת או לשם פסח אבל אם שחט עולה או שלמים לשם חטאת או לשם פסח אותו הקרבן פסול וחולק ר"ש אחי עזריה על יוסי בן חוני ועל ת"ק ואמר ששאר זבחים אם שחטן לשם זבח שהוא גדול מהם בקדושה ה"ז כשר ואם שחטן לשם זבח שהוא פחות מהם בקדושה ה"ז פסול ומביא ראיה ממה שנאמר ולא יחללו את קדשי בני ישראל אין מורידין אותן מקדושתן ובאר איך יהיה זה ועוד יתבאר לך בפרק ה' מהמסכת הזאת מה הם קדשים קלים ומה הם קדשי קדשים ושם ג"כ יתבאר שהבכורות והמעשר והשלמים כלן קדשים קלים ויש יתרון מעלה לשלמים לפי שהן טעונין מתן ארבע וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ואין בבכור ובמעשר שום דבר מזה כמו שיתבאר בזה הסדר כל ענין מהם במקומו והלכה כתנא קמא:

משנה ג

הפסח ששחטו בשחרית בארבעה עשר שלא לשמו כו': כבר ידעת מה שאמרה תורה בפסח בין הערבים והודעתיך שפסח ששחטו בלא זמנו שלא לשמו כשר ואומר רבי יהושע שזמנו לענין שלא לשמו הוא זמן שחיטת בין הערבים אבל קודם לכן אם שחטו בתחלת היום לא. בן בתירא אומר יום י"ד מקצתו ראוי ולפיכך כל זמן ששחטו שלא לשמו יום י"ד פסול אפילו בתחלת היום וכבר ידעת שהעולה כליל לאשים כמו שבארנו בתחלת דברינו ואין הלכה כבן עזאי והלכה כבן בתירא:

משנה ד

הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן קבל והלך וזרק שלא לשמן כו': זה מבואר לפי שאנו הולכים אחר המחשבה באלו הארבע עבודות וכשחשב באחת מהן שלא לשמו פסול הזבח אם היה חטאת ופסח ואם היה שאר זבחים לא עלו לבעלים כמו שזכרנו וכבר באר ר"ש טעם מה שאמר וחכ"א עבודה שאפשר לבטלה שמה עבודה. וראוי שתדע מה שאמרו הולכה בזר פסולה ונאמר בסיפרא מקבלה ואילך מצות כהונה. ומה שאמר ר"א מקום שהוא צריך להלוך הוא שיוליך הדם ממקום הזבח למבית לעזרה ר"ל אצל המזבח ומקום שאינו צריך הוא שיוליך אותו חוץ לעזרה. ואין הלכה כר' אלעזר ולא כר"ש:

פרק ב

משנה א

כל הזבחים שקבל דמן זר אונן טבול יום מחוסר בגדים כו': **נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול כו'**: **נתנו על גבי הכבש שלא כנגד היסוד כו'**: כל מי שאינו כהן נקרא זר שנאמר וזר לא יקרב אליכם. והזר הקרב יומת. אונן נקרא האדם שימות לו מת שחייב עליו אבלות ויום המיתה בלבד הוא אונן מדאורייתא ואסור לו לאכול בקדשים כל זמן שהוא באנינות שכן כתוב בתורה ותקראנה אותי כאלה ואכלתי חטאת היום וכן אינו עובד אלא אם היה כ"ג שהוא מקריב אונן כמו שנתבאר בסוף הוריות. וטבול יום לא נגמרה טהרתו עד הערב שנאמר ובא השמש וטהר ולפיכך אינו עובד. ומחוסר בגדים הוא כהן הדיוט שלא יהא בפחות מד' בגדים והם כתונת ומכנסים מצנפת ואבנט וכ"ג בפחות מח' בגדים והם ארבעה הנזכרים מוסף עליהן ציץ וחשן ואפוד ומעיל ואלו הן הנקראים בגדי זהב כמו שנתבאר בכפורים ונאמר וחגרת אותם אבנט אהרן ובניו ואומר והיתה להם כהונה לחקת עולם ואמרו בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם ודע כי כמו שמחוסר בגדים פסול כן מיותר בגדים פסול ואפילו מוסף כל שהוא בבגדיו וראוי עלי לזכור בכאן שכהן אסור לעבוד בתפילין של יד לפיי שהן חוצצין בין הבגד לגופו ורחמנא אמר יהיו על בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינם לבין בשרו אבל של ראש הן על השער בין הציץ והמצנפת ואינן מתכסין במצנפת. ומחוסר כפורים הוא הזב והזבה והמצורע והיולדת כשנגמרה טהרת כל אחד מהן קודם הבאת קרבנו המיוחד לו כמו שאמרנו הוא הנקרא מחוסר כפורים ואסור לו לאכול קדשים עד שיביא כפרתו כמו שבארנו בסדרים שלפנינו ומצאנו הכתוב אומר במחוסר כפרה שהוא מחוסר טהרה ולפיכך הוא פסול לעבודה שכך אמר רחמנא ביולדת שהיא מחוסרת כפרה וכפר עליה הכהן וטהרה מכלל שהיא טמאה קודם לכן. ושלא רחוץ ידים ורגלים ג"כ פסול שנאמר ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם בבואם אל אהל מועד חקת עולם לו ולזרעו לדורותם ואמר עוד בבגדים חקת עולם כמו שזכרנו ולפיכך כמו שמחוסר בגדים פסול כמו שזכרנו כן מי שלא רחוץ ידים ורגלים. והואיל וזכרתי קדוש ידים ורגלים אזכיר סדר עשייתן וענין הכרחי מדיניו. סדר עשייתו שישים ידו הימנית על רגלו הימנית וידו השמאלית על רגלו השמאלית ומשלח המים מן הכיור עליהם וחוכך רגלו בידו בשעת רחיצה והוא כפוף לא ישב על הקרקע שאין ישיבה במקדש שנאמר לעמוד לשרת בשם ה'. לעמוד לפני ה' לשרתו ואסור לרחוץ בכיור עצמו שנאמר ממנו ולא בתוכו ולא יהיה בכיור מים פחות ממה שיספיק לד'

כהנים שנאמר ורחצו אהרן ובניו ממנו והיו בני אהרן אלעזר ואיתמר ופינחס ואין צריך שיהיו מימי הכיור מן המעיין רק כל המים כשרים ואם קידש ידיו ורגליו וחשך עליו היום חייב ממחרת לקדש שנית לפי שידיו נפסלו בלינה ואם הוציא ידיו חוץ לחומת העזרה אינו חייב לקדש שנית ואם יצא כל גופו מקדש שנית ואם נטמאו ידיו מטבילים והם טהורים כמו שנבאר במקומות מסדר טהרות ואינו חייב לקדש שנית (וכבר זכרנו לך ביומא שכל המשתין אפילו נטמא גופו יטבול ואינו מקדש שנית) [ואם נטמא גופו יטבול ויקדש שנית וכבר זכרתי לך ביומא שכל המשתין מקדש שנית] וכבר נתבאר מי שמקדש שנית. ואחזור להשלים הפירוש אמר ערל ונאמר ביחזקאל כל בן נכר ערל לב וערל בשר נתן הערל כמו בן נכר שהוא פסול בלי ספק ומה שאמר טמא כגון שנטמא באיזה דבר מן הטומאות כמו שיתבארו חלקיהן בסדר טהרות. יושב שנאמר לעמוד לשרת שלא תהיה עבודה אלא מעומד וכשם שאין בין ידיו ובין הכלי חציצה כך לא תהא בין רגליו ובין הארץ חציצה. אמרו רצפה מקדשת וכלי שרת מקדשין ר"ל העזרה תקדש הנכנס בתוכה כמו שמקדשין כלי שרת הדבר הנכנס בהן מה כלי שרת אין דבר חוצץ בינו לבין הכלי אף קרקע לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה בין שיהא החוצץ כלי או אדם או בהמה והעבודה לא תהא אלא בימין ר"ל קבלת הדם וזריקתו והוא מה שאמר כ"מ שנא' בו יד אינה אלא ימין [אצבע אינו אלא ימין] וזה בענייני העבודה בלבד הוא מה שאומרים כ"מ שהוא אומר יד סתם הוא ימין ור"ש אומר הואיל ואינו אומר בקבלת יד אלא ולקח מדם הפר ולקחת מדם אם קבל בשמאל כשר וחכמים אינן למדין אלא מן האצבע לפי שנאמר בקבלה אצבע וזה ענין מה שאמר ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן שלא תהא קבלה אלא בימין. נשפך על הרצפה ואספו פסול ר"ל אם שתת מצואר הזבח על הארץ מפני שצוה השם שתהא קבלת הדם מצואר הזבח שנאמר ולקח מדם הפר וכפר ואין ר"ל מקצת הדם לפי שכבר צוה לקבל כל הדם שנאמר ואת כל דם הפר אלא ר"ל מה שזכרנו דם מהפר יקבלנו מדם הפר ולא מדם העור ולא מדם התמצית. וסדר שחיטת קדשים הואיל וזכרנו אותו זהו שיאחוז הצואר ומושך הסימנים וההוורידין לחוץ עד שיהיו כנגד אויר המזרק ושוחט כדי שיכניס הדם כולו בכלי והוא מה שאמר צריך שיתן הווורידין לתוך הכלי וכשנצייר המזבח בסדר הזה במסכת מדות יתבאר לך צורת הכבש והיסוד וזולתן מכלי המקדש ומקומותם ועוד נזכיר מזה קצת במסכתא זו: ומה שאמר בכאן פסול ר"ל הבשר אבל הבעלים מתכפרים וזה הבשר אינו נאכל לפי שמאחר שהגיע הדם למזבח נתכפרו הבעלים ואם אירע פסול ושינוי בבשר אחר כן אינו מחוסר כפרה וסמך זה למה שנאמר ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר כיון

שהגיע הדם למזבח נתכפרו הבעלים אמרו לכפרה נתתיו ולא לאכילה ר"ל אסור לאכול הבשר כשאירע בו שינוי וכבר נתבאר בתוספתא דזבחים (פי"ב) שערל ויושב ואונן ובעל מום שעבדו באזהרה ולא במיתה. ודע שהמזבח י' אמות גבהו כפי מה שיתבאר אחר זה והוא רשום באמצעיתו בחוט הסיקרא וכל מה שזורקין מדמי הקרבנות בה' אמות העליונות שהם למעלה מהרשום הזה נקראים הנתנין למעלה וכל מה שזורקין למטה מן החוט הם הנתנין למטן ובפ' שלישי ממדות (מא.) אמרו במזבח וחוטשל סיקרא חוגרו באמצע להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים ועוד יתבאר במסכתא זו איזה מן הקרבנות דמן ניתן למעלה ואיזה דמן ניתן למטה. והנתנין בחוץ הם הקרבנות שזורקים דמן על מזבח החיצון והנתנין בפנים הוא שזורקין דמן על מזבח הפנימי או אל מבית קודש הקדשים כמו שיתבאר בחמישי מן המסכתא הזאת ומה שאמר אין בו כרת ר"ל מי שאכל מן הבשר הזה שאירע בזריקת דמו השנוי הזה אינו חייב כרת ואין הלכה כרבי שמעון:

משנה ב

השוחט את הזבח לזרוק דמו בחוץ או מקצת דמו כו': כבר ידעת שהאליה מכלל האמורים והיא נשרפת ומתנאי אלו הדינים שתהא המחשבה לאכול כמו דבר שדרכו לאכול כמו שיתבאר אח"כ ולפיכך אמר מעור האליה לפי שדעתו על עור האליה שאינו כאליה לזה הענין וכשחשב לאכלו כאילו חשב לאכול דבר שדרכו לאכול. ובכל מקום שהוא אומר פסול ואין בו כרת ר"ל שהבשר ההוא פסול ואסור לאכלו ומי שאכלו אינו חייב כרת ולא נתכפרו הבעלים שלא עלה להן הזבח. והמקום שהוא אומר פגול וחייבים עליו כרת ר"ל שהאוכל מזה הקרבן חייב כרת ולא נתכפרו הבעלים באותו קרבן ג"כ לפי שהוא פגול הוא שנאמר עליו פגול הוא לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו ואוכליו עונו ישא והוא אמר עיקר זה וזהו שאמר:

משנה ג

זה הכלל כל השוחט והמקבל והמהלך והזורק כו': אמר הכתוב ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פגול יהיה ואמרו כוף אזנך לשמוע במחשב לאכול מזבחו ביום הג' הכתוב מדבר או אינו מדבר אלא באוכל מזבחו ביום השלישי אמרת אחר שהוכשר יחזור ויפסל והביא ראיה גם כן ממה שאמר הכתוב המקריב אותו בהקרבה נפסל ואמר עוד לא יחשב במחשבה נפסל וכבר נתבאר אצלך שאם המחשבה הפסיד באחד מאלו הענינים שבהן הזבח נפסל ר"ל בשעת שחיטה או בשעת קבלת הדם במזרק או בשעת הולכה למזבח או בשעת זריקת הדם על המזבח

וחשב על זה הקרבן שיאכל ממנו חוץ לזמנו או יקריב ממנו חוץ לזמנו כמו שנזכר אותו הקרבן יקרא פגול וחייב על אכילתו כרת ואינו נרצה אותו הקרבן ולא עלה לבעלים כמו שנאמר לא ירצה ופסקנו דינו בשוה בין שחשב עליו לאכול ממנו חוץ לזמנו בין שחשב עליו להקטיר אמוריו חוץ לזמנו ואמר שהוא פגול על שתי פנים אע"פ שהכתוב זכר אכילת חוץ לזמן שנאמר ואם האכל יאכל אבל אמרו בשתי אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח לפיכך כמו שהבשר הראוי לאכול אם חשב לאכלו חוץ לזמן אכילה פגול כן האימורין הראוין להשרף או הדם שראוי להזרק שאלו הן אכילת מזבח מן הקרבן ר"ל דמו ואימוריו אם חשב עליהן להאכילן למזבח חוץ לזמנו פגול אבל אם לא אירע פסול בשעת הקרבה והשאיר מן הבשר שום דבר אחר זמן הראוי לאכילה ועוד יתבארו זמני האכילה בפרק החמישי הרי זה נקרא נותר לא פגול והאוכל ג"כ הנותר חייב כרת כמו שיתבאר מפשט הכתוב שנאמר ואוכליו עונו ישא אמנם הקרבן כבר נתקבל ונרצה ועלה לבעלים. ושמור אלה העיקרים בכל המשנה כי פעמים רבות יכפל זכרון פגול והנותר במשנה ולא נצטרך לשנות הפי' בכל מקום. ואמרו בגמרא דין הפגול לא ירצה כהרצאת כשר כך הרצאת פגול מה הרצאת כשר עד שיקרבו כל מתיריו אף הרצאת פגול עד שיקרבו כל מתיריו וזה ענין מה שאמר ובלבד שיקרב המתיר כמצותו רוצה לומר כי מה שאמרנו חוץ לזמנו פגול חייב עליו כרת ע"מ שלא קדמה למחשבה הזאת מחשבה אחרת פוסלת בשום צד מעניני הפסול ולא תבא אחריה עוד מחשבה מן המחשבות הפוסלות שזהו הפגול שחייבים עליו כרת הואיל ולא נולד בו פסול כל עיקר זולתי מצד מחשבת הזמן לבדו ולולי אותה המחשבה היה הקרבן כשר אבל במקום שקדמה או איחרה למחשבת הזמן שום דבר שפוסל הקרבן מצד אחר מלבד מחשבת הזמן אותו הזבח פסול ואין חייבים עליו כרת לפי שלא קרב המתיר כמצותו וסדר מה שאמר ובלבד שיקרב המתיר פירושו כך הוא ובלבד שיקרבו הדברים המתירים זבח כשר וזבת זה הפסול כמצותו רוצה לומר שיגמר עבודותיו כולן במחשבת שינוי זמן או בשתיקה ועלה מזה מה שאמרנו כהרצאת כשר כך הרצאת פגול והתחיל לבאר זה בשני דוגמות ואמר:

משנה ד

כיצד קרב המתיר במצותו שחט בשתיקה קבל והלך וזרק כו': כבר ידעת שהמחשבה אינה אלא באחת מאלה ארבעה ענינים או בכולן ר"ל שחיטה וקבלה והלוך וזריקה שאם חשב בכולן חוץ לזמנו או במקצתן חוץ לזמנו ובמקצתם היה פנוי מן המחשבה ועבד סתם כמו שאמר בשתיקה כ"ש אם היתה מחשבתו במקצת ההוא כמצוה ר"ל מחשבת

כשרה זה הזבח מובדל בפסול חוץ לזמנו בלבד ולפיכך הוא פגול כמו שביארנו למעלה וכבר נאמר בפרק ראשון שפסח וחטאת בלבד נפסלין אם חשב בהן שלא לשמן והענין כולו מבואר מתוך מה שהקדמנו:

משנה ה

לאכול כזית בחוץ וכזית למחר כזית למחר וכזית כו': זה הענין כולו מבואר אם תבין מה שזכרנו לעיל מהפי' והלכה כחכמים. וראוי לידע בכאן שאם חשב על חצי זית חוץ למקומו ועל (חצי) זית חוץ לזמנו בין שקדמה מחשבת הזמן או לא קדמה הזבח פגול וחייבים עליו כרת לפי שעיקר בידינו שחצי זית אינו מועיל במקום כזית וכן אם חשב על חצי זית בין לאכילה בין להקטרה ואחר כך חשב על חצי זית אחר כמו המחשבה הראשונה עד שיהיו שתי המחשבות לכוונה אחת בין חוץ למקומו בין חוץ לזמנו שהוא מצטרף וכאילו חשב על כזית ונדין בדיני אותה המחשבה ואם חשב לאכול כחצי זית ושתאכל הבהמה או חיה חצי זית הוא מצטרף כי שם אכילה אחד הוא:

פרק ג

משנה א

כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה כו': אמר רחמנא ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן לא התנה בשחיטה בני אהרן אלא שוחט כל מי שירצה ומקבלת הדם ואילך צריך כהן כמו שזכרנו כאמרם מקבלה ואילך מצות כהונה ולפי שאלו הפסולים כשרים לשחיטה פוסלים במחשבה ר"ל אם שחטו שלא לשמן או חוץ למקומו או חוץ לזמנו כמו שזכרנו: ודע שמותר לכתחלה לזר ולאשה ולעבד שישחטו קדשים ומה שאמר בכאן ששחטו שמורה שלכתחילה לא ישחוט זהו מפני הטמא שלכתחלה לא ישחוט גזירה שמא יגע בבשר ואל יקשה בעיניך היות הטמא שוחט קדשים מפני ששחיטת קדשים בעזרה הכרח כמו שהקדמנו והטמא אסור לו ליכנס לעזרה כמו שזכרנו בשבועות לפי שזה אפשר בהיות הסכין ארוך ושוחט והוא חוץ לעזרה או אם שגג ונכנס לעזרה (או כצ"ל וכ"כ התי"ט) שעבר ג"כ וכבר אמרנו בפ"ב מהמסכת הזאת שכל הזבחים שקבל דמן אונן וזר יפסלו כל זה אם קבל דם הזבח כולו וכן מה שאמר למעלה שאם קבל המקבל והוא מכוין חוץ למקומו פסול וחוץ לזמנו פגול על מנת שיהא המקבל שפסל המחשבה ראוי לקבלה אבל אלו הפסולים שאינן ראויין לקבלה אם פסלו המחשבה בשעת הקבלה לא נפסל הקרבן לפי שאם נותר כל שהוא מדם הנפש יחזור הכשר ויקבל במחשבה כשרה שאין פוסל הקרבן במחשבה בעבודה מן העבודות אלא

הראוי לאותה עבודה שמחשבתומועלת עד שלא יהא פסול בקבלה אלא מצד מחשבתו כמו שהתנינו על הפגול שיקרב המתיר כמצותו וזכור העיקר הזה גם כן:

משנה ב

קבל הכשר ונתן לפסול יחזיר לכשר קבל בימינו כו': הודיענו שמאחר שהקבלה כשרה אינו בא לידי פסול מן הפסולים ואחר כך עוד שב לענין אחר ואמר שזה הדם שקבל אותו הכשר ונתנו לפסול אם זרק אותו הפסול ושנה מקומו שהקרבן אינו נפסל הואיל וזה ששנה השינוי הזה אינו ראוי לזריקה וכמו שאין מחשבתו פוסל כמו שאמרנו הואיל ואינו ראוי לאותו עבודה ג"כ אין פוסלין מעשיו אלא שאם נשאר מדם הנפש שיחזור הכשר ויקבל ויזרוק הדם במקומו וזכור זה העיקר והוא מה שאמר אין מחשבה מועלת אלא במי שראוי לעבודה ובדבר הראוי ובמקום הראוי לעבוד:

משנה ג

השוחט את הזבח לאכול דבר שאין דרכו כו': כל זה מבואר ואין הלכה כרבי אליעזר:

משנה ד

השוחט את הזבח לאכול כזית מן העור ומן הרוטב כו': רוטב הוא המרק וקיפה הוא התבלין שמבשלים בתבשיל הראוי להן: ואלל שיורי הבשר המתדבקים בעור בשעת הפשט. וגידים שם נופל על הגידים ממש ועל העורקים הדופקים ושאינן דופקין ועל המיתרים ועל הגידים הקושרים הפרקים. וכשהוא אומר בזה הענין קרנים וטלפים ר"ל קצוות הדקות מהקרנים וטלפים הסמוכות לגוף שכשחותכין אותם מבצבץ מהם דם אמר אם חשב על כזית על שום דבר מכל זה לאכלו תוץ למקומו לא פסל הזבח אבל הוא זבח כשר לפי שאלה הדברים אע"פ שנאכלין אין חוששין להן ואין סומכין עליהם לאוכלן וכן אם היה הקרבן עצמו פגול או נותר ואכל כזית מאותו הפגול או הנותר או אכל מזבח כשר והיה האוכל טמא ולא אכל משום אחד מהן הבשר עצמו רק מן הקרנים [מן הטלפים] ומן העור וכל מה שסיפר אינו חייב כרת כמו שחייב האוכל בשר נותר או פגול או האוכל בשר קדשים והוא טמא וכבר ביארנו בפ' הב' מה הוא הפגול ומה הוא הנותר:

משנה ה

השוחט את המוקדשין לאכול שליל או שליא בחוץ כו': כבר ידעת שהזבח לא יהיה פגול אלא אם חשב עליו חוץ לזמנו כמו שנזכר ולפיכך יהיה סדר המשנה כך השוחט את המוקדשים לאכול שליל או שליא בחוץ לא פסל וכן אם חשב לאכול מהם חוץ לזמנן לא פיגל לפי שהן מאוסים על האדם כמו העור והאלל. ושליל הוא העובר הנמצא

בגוף הבהמה קודם גמר ברייתו ושליא הוא המכסה אשר על השליל בגוף ושאר ההלכה מבוארת ממה שרמזנו בכאן וזכרנו בפירוש ההלכה שלפני זאת:

משנה ו

שחטו ע"מ להניח את דמו או אמוריו למחר או להוציאן כו': אם חשב שיזרוק הדם למחר או שיקטיר האימורים למחר בלי ספק שזהו חוץ לזמנו ושהזבח פגול אבל אם היתה המחשבה שיניח הדם או האימורים ואין דעתו לא לזריקה ולא להקטרה רק שישאר הכל עד מחרת וכן אם חשב שיוציא חוץ לעזרה בלבד ואין דעתו לא לזריקה בחוץ ולא להקטרה בחוץ אומרים חכמים הואיל ולא חשב לא לאכול ולא להקטיר ולא לזרוק לא פסל ורבי יהודה אומר הואיל ואם הוציא כמו שחשב או אם הניח פסל בלי ספק ג"כ אם חשב על אותו דבר פסול ואין רבי יהודה חולק על המחשבה בשנוי מקומות נתינת הדם אבל מודה שלא פסל אע"פ שאם נתן (במחשבתו) [כמחשבתו] פסל לפי שדעת ר' יהודה בדם שחוץ למקומו כמקומו הוא ר"ל שאם חשב על הזריקה במזבח עצמו לא חוץ לעזרה כאילו חשב לזורקו במקומו ואינו חולק ג"כ אם חשב שיאכלוהו טמאים וכו' שלא פסל לפי שהן דברים חוץ מן הזבח וכבר הודעתיך שענין בחוץ ובפנים מזבח הפנימי ומזבח החיצון ושהדמים הנזרקים על הפרכת ובקדש הקדשים הן ג"כ נקראים הנתנים בפנים והלכה כחכמים:

פרק ד

משנה א

בית שמאי אומרים כל הנתנים על מזבח החיצון כו': עוד יתבאר לך בפרק שאחר זה שהקרבנות שזורקים דמן על מזבח החיצון יש מהן טעון מתנה אחת ויש מהן טעון שתי מתנות ויש מהן טעון ארבע מתנות כמו שיתבאר וכל זה למצוה אבל אם נתן מתנה אחת בכל קרבן וקרבן מהן כפר לפי שנאמר ודם זבחיך ישפך על מזבח באיזה צד שיהיה. וחלקו ב"ש וב"ה בחטאות שנכפל בהן ג"פ על קרנות מזבח העולה ומיעוט רבים שנים ויהיו כולן שש מתנות אמרו ב"ש ד' למצוה וב' לעכב לפי שכל זמן שמזה מדם החטאת פחות משתי מתנות לא כפר וב"ה אומרים שבפסוק האחד בלבד מן השלשה שנאמר בחטאת הוא שכתוב בהן קרנות מזבח העולה אני אומר מיעוט קרנות שנים *) (יראה היות סוגיית שנית פנים מכוונת אל הביאור האמיתי בלעדי נטיה אל המזבח תוספת נתוסף בחוץ) ושני פסוקי האחרים כתוב בהן קרנות מזבח העולה ולפיכך יהיה המובן משלשה פסוקים ד' מתנות ג' למצוה ואחת לעכב ויעלה בידינו מהמחלוקת זו שב"ה שאומרים מתנה

אחת הוא העיקר ועליו ראוי לסמוך והשאר למצוה לפיכך אם זרק ראשונה כתקנה לא הפסיד הקרבן ואפי' הפסיד המחשבה בהזאה שניה ומה שאחריה ואם נתן הראשונה חוץ לזמנה יהיה הקרבן פגול ואפי' נתן השניה ומה שאחריה חוץ למקומה לפי שהשניה ומה שאחריה אינן אלא תשלום המצוה ואינן מתנאי הכפרה הכרח עד שנלך אחר המחשבה בהן ולדעת בית שמאי שאומרים שתי מתנות הן עיקר בחטאת אם נתן את הראשונה חוץ לזמנה והשניה חוץ למקומה אינו פגול לפי שכבר ערב מחשבת הזמן עם מחשבת המקום בשתי ההזאות שניהן יחד עיקר ולפיכך יהיה כשוחט חוץ לזמנו וקבל חוץ למקומו שאינו פגול כפי העיקרים שביארנו בפרק השני ואין אנו צריכים לשנות ששוחט חוץ לזמנו או חוץ למקומו שענינו מחשבת הזמן ומחשבת המקום כמו שנתבאר בפרק השני וזכור זה תמיד בכל המקומות שלא זכרנו אלא על המחשבה:

*) [כל זה גליון מתלמיד אחד שהוסיף בחוץ כלומר בצד הספר ואח"כ נדפס בפנים בשגגות המדפיס]

משנה ב

כל הנתנין על מזבח הפנימי שאם חסר אחת כו': אמר רחמנא בפר החטאת הקרב ביום הכפורים ולפני הכפרת יזה ז' פעמים ואמר בשעיר החטאת שחבירו שעיר המשתלח ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר ר"ל שיזה שבע פעמים ומורה שהזיות שבפנים מעכבות זו את זו לפי שהכתוב מבאר מספרם ולפי שכולן צריכות להן אין הקרבן פגול עד שיפסיד את המחשבה ר"ל מחשבת הזמן בכולן כפי העיקר שבארנו בפרק השני [הלכה ג] כהרצאת כשר כך הרצאת פסול ולכך צריכין שתהא המחשבה פוסלת ההזיות ההכרחיות כלן אם היה ההפסד בהזאה ומזה יהיה פגול וכבר אמרנו שמתנות שבפנים כלן ההכרחיות בכפרה ולפיכך אם הפסיד המחשבה בקצת המתנות והוא מה שאמר אחת שלא כתקנן בין שאיחר אותה או הקדימה הקרבן ההוא פסול והאוכל ממנו אינו חייב כרת:

משנה ג

אלו דברים שאין חייבים עליהם משום פגול כו': כבר ידעת שהפיגול למדנו אותו מן השלמים שנאמר ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו וגו' ואמר מה שלמים מיוחדים שיש להן מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פגול אף כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פגול וענין זה המאמר כי כל דבר שאינו ראוי ליאכל כפי הדת ולא ליקרב אלא אם קדם לו מעשה אחר ואחר גמר אותו מעשה כתקנו יהיה ראוי אותו דבר ליאכל או ליקרב כגון האימורים שאסור להקריבן עד שיזרק הדם וכגון הדבר הנאכל מן השלמים שאסור לאוכלן אלא אחר הקטרת האימורים למזבח

וזריקת הדם מתיר האימורים למזבח והאימורים מתירין בשר לאדם וכשהוא מפסיד המחשבה בחוץ לזמנו כמו שזכרנו יהיה אותו דבר שיהיה דבר ראוי ליאכל או לישרף פגול וחייב האוכל ממט כרת אך הדבר שאין לו מתיר אלא הוא עצמו מתיר לזולתו אין חייב האוכל ממנו כרת אע"פ שהפסיד המחשבה ופיגל וזהו ענין שאין חייבין עליו משום פגול. ומכלל זה הקומץ והוא הדבר שלוקח הכהן מן המנחה ונותנו על גבי המזבח כמו שנאמר וקמץ משם מלא קמצו לפיכך האוכל אותו הקומץ או הלבונה אע"פ שהמנחה נתפגלה אינו חייב כרת לפי שאין שם קדימת מעשה להתיר הקומץ והלבונה ליקרב רק הן בעצמן הן המתירים וכן קטרת ומנחת כהנים שורפין אותן כולן ואין לוקחין מהן קומץ לומר הקומץ מכשיר השירים. וכן מנחת כהן משיח והוא קרבן כהן גדול בכל יום ונאמר בתורה וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל. ומנחת נסכים הוא הסלת שמביאים עם הקרבנות כמו שנבאר בתחלת מנחות. והדם רוצה בו דם הקרבנות כלן לפי שהוא מכשיר זולתו ואין *[לו] מכשיר כמו שנזכר. והנסכים הבאים בפני עצמן הם היינות שמביאין בנדר ונדבה כמו שיתבאר במנחות והבאים עם הבהמה והם שמביאים עם הקרבנות שחייבים בנסכים כמו שיתבאר במנחות וכבר זכרנו ביאור זה בשקלים ואומר ר"מ שדם הקרבן מכשיר הנסכים הבאים עמו למזבח ולפיכך חייבין עליהן משום פגול וחכ"א שהנסכים מכל הזבחים אין להן מתיר אלא דינם כדין הדם ומכלל זה לוג שמן של מצורע נמצא העיקר הזה העולה בידינו שהקרבן או המנחה כשהוא מתפגל כפי תנאי הפגול שזכרנו בפרק השני וכמו שיתבאר בתחלת מנחות כיצד יהיה פגול המנחה שהאוכל מן המתירים עצמן שלא קדם להן מתיר אינו חייב כרת והאוכל מדבר שיש לו מתירין בין שיהיה אותו דבר מותר לאדם כמו שירי מנחות ושירי החטאות והאשמים או השלמים בין שיהיה ראוי לישרף כמו האימורים ובשר העולה חייב כרת משום פגול וכבר הארכנו בביאור זו ההלכה כדי שלא נצטרך לשנות אלו העיקרים בכל מקום והלכה כרבי שמעון:

משנה ד

העולה דמה מתיר את בשרה למזבח ועורה כו': פרים הנשרפים הן פר יום הכיפורים ופר הבא על כל המצות ופר העלם ושעירין הנשרפין הן שעיר יוה"כ ושעירי עובדי כוכבים ודין התורה לשרוף אותן ר"ל שעירי עבודת כוכבים כמו שבארנו בתחילת דברינו במסכת הזאת ששריפתן למדו חכמים ממה שנאמר בפר העלם חטאת הקהל הוא בנין אב לכל חטאות הקהל שישרפו ודינן כדין פר כהן משיח ופר העלם בשוה בשריפתן וזריקת דמן לפנים ובהקטר אימורים והוא מה שאמר בסיפרא נאמר בפרשת

העלם דבר של צבור חטאת הקהל הוא לרבות שעירי עבודת כוכבים לכל האמור בענין ר"ל הזאות וזריקה ולפנים והקטר אימורים על מזבח החיצון ולשרוף הנותר מן הגוף בחוץ ר"ל חוץ למחנה ולפי שכל אלו זורקין את הדם לפנים ומקריבין מהם אימורים על גבי מזבח החיצון שורפין הנותר מגופן חוץ למחנה נמצא על דעת האומר דמן מתיר את אימוריהן ליקרב שהאימורים דבר שיש לו מתירין ואם פיגול במחשבה כמו שנזכר יהיו האימורים פיגול והאוכל ממנו כזית חייב כרת ורבי שמעון אומר הואיל ולמדנו הפיגול מן השלמים והשלמים כל מעשיהן במזבח החיצון כמו כן לא יהיה דין הפגול אלא במה שיהיו כל מעשיו במזבח החיצון ואין הלכה כרבי שמעון:

משנה ה

קדשי עובדי כוכבים אין חייבין עליהן משום פגול נותר כו': **דברים שאין חייבין עליהם משום פגול כו'**: דבר תורה שעובדי כוכבים מקריבין קרבנות ומקבלין אותן מהם וכבר בארנו בתחלת שקלים שמקבלין מהם דבר הנדר והנדבה ר"ל העולות והשלמים וכבר נתבאר בפרק זה הדברים שאין חייבין עליהן משום פגול ומכללן הדם ואמר רחמנא בדם ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר ואמר שלכם יהא ואמר עוד לכפרה נתתיו ולא למעילה וכן אם אכל מדם הקדשים והיה זה האוכל טמא הגוף אינו חייב כרת משום אוכל קדשים בטומאה נמצא שאין חייבין עליו לא משום טומאה ולא משום נותר ולא משום פגול אבל חייב האוכל ממנו משום אוכל דם בלבד כשאר הדמים והלכה כר' יוסי: ורש"א שהעצים והלבונה והקטרת אין בהם משום טומאה ולא טומאת עצמן ולא טומאת הגוף ר"ל שהטמא אם אכל קטרת ולבונה או הקריב עצים טהורין שהוא פטור וכן אם היה טהור והן טמאין ואין הלכה כר"ש ואין לך עצים שמתטמאין אלא עצים של קרבן בלבד שהם נפסלים ואסור לשרפן על גבי המזבח:

משנה ו

לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם הזבח כו': מכלל דברינו נתבאר לך שלא הוצרך שיהיו השלמים נשחטים לשם שלמים ולא עולה לשם עולה וכבר הודעתיך בתחלת המסכתא שאם שחט סתם כשר והתנא הזה הצריך שתהא כוונת בעל הקרבן לאלה הו' דברים מוסף על השוחט: וא"ר יוסי שהוא תנאי בית דין שאין הולכים אלא אחר מחשבת העובד בלבד ר"ל השוחט או המקבל או הזורק אבל בעל הזבח לא והלכה כרבי יוסי ולפיכך דברי האומר בעלים מפגלים נדחין ואין ענין המחשבה תלוי אלא בעושה אחד מד' העבודות בלבד כמו שנזכר:

פרק ה

משנה א

איזהו מקומן של זבחים קדשי קדשים שחיטתן וכו': קדשי קדשים נקראין העולה והחטאת והאשם ודבר תורה בחטאת ואשם קדשי קדשים הוא ולמדנו העולה לפי ששוה עם החטאת והאשם בשחיטתה ובקבול דמה כמו שיתבאר ומקום שחיטת העולה נאמר בה ושחט אותו על ירך המזבח צפונה ונאמר בחטאת במקום אשר ישחט העולה תשחט החטאת ונאמר באשם במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם ואמרו בנין אב לכל החטאות שלא ישחטו אלא בצפון וכן המקבל דם לא יהיה אלא בצפון שנאמר סמוך לשחיטה ולקח מדם הפר שיהיה הקבול בצפון ג"כ ורבוע המקום היה מכותל המזבח הצפוני עד כותל העזרה והוא ששים אמה [וחצי] וכל שכנגד הרוחב הזה מכותל האולם עד כותל המזרחי והוא ע"ו אמה וזה הרבוע נקרא צפון לשחיטת קדשי קדשים וזה יתבאר לך מצורת המקדש שאצייר במדות וכן יתבאר בתוספתא זבחים [רפ"ו] שהמקום הזה מקום השחיטה ופר ושעיר של יוה"כ אינו אלא חטאת כמו שבארנו בתחלת חלוק הקרבנות (ולפיכך) [ולפי שדמים] נכנס לפנים כמו שנא' בתורה הקדים אותן על כל החטאות ולא הקדים העולה אע"פ שהיא עיקר ועליה סמך הכתוב כמו שנאמר במקום אשר ישחטו את העולה ולמה לא אמר ג"כ בק"ק וקבול דמן בכלי שרת בצפון לפי שאשמות ומכלל קדשי קדשים מכלל האשמות אשם מצורע שכל דמו אינו נכנס לכלי שרת אלא מקצתו ביד הכהן ומקצתו בכלי שרת כמו שיתבאר בפרק האחרון מנגעים וכבר נתבאר לך בפרק שלפני זה שמתנות שבפנים מעכבות זו את זו: ושירי הדם ר"ל הנותר מדם פר ושעיר של יום הכיפורים לפי שלמד מדינו משירי דם הפר של כהן משיח שדמו ג"כ נכנס לפנים שנאמר בו ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד והצד הסמוך לפתח אוהל מועד מן המזבח הוא צד מערבי לפי שההיכל במערב כמו שיתבאר מצורת המקדש במדות והמזבח לפניו ולפי שהוא שיורי מצוה נאמר בה אם לא נתן לא עכב שהעיקר בידינו שיורי מצוה אין מעכבים והמצוה שהיא עיקר הם ההזאות:

משנה ב

פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שחיטתן כו': כבר בארנו בפרק שלפני זה שפרים הנשרפין ושעירים הנשרפין הם כלם חטאות וקרבן צבור ולמדנו דינם במתן דמים וזולתו מפר כהן משיח ר"ל פר שנגתו שנאמר בו והזה מן הדם שבע פעמים לפני ה' את פני

פרכת הקדש ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח העולה קטרת הסמים לפני ה' אשר באוהל מועד ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה וכמו כן אמר בפר העלם. ולמדנו שעיר עבודת כוכבים מפר כהן משיח כמו שנזכר ולפיכך מה שאמר בכאן ודמן טעון הזייה על הפרכת תהיה הזייה מקור ולא תהא הכוונה הזאה אחת רק ההזאה ממנין ידוע שהוא ז' הזאות כמו שנתבאר:

משנה ג

חטאות הציבור והיחיד אלו הן חטאות הצבור כו': כבר זכרנו בתחלת דברינו במסכת זו כל החטאות של יחיד וצבור ונתבאר ג"כ בפ' הזה שהחטאות שחיטתן בצפון וכן קבול דמן ודבר תורה בחטאת ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנות מזבח העולה וכבר בארנו בפ' שלפני זה שהוא על ארבע קרנות וסוף הפסוק ואת דמו ישפוך אל יסוד מזבח העולה ואמר בסיפרי זה יסוד דרומי שהוא הקרוב אליו ברדתו מן המזבח לפי שהכבש שעולין בו למזבח הוא בדרומו של מזבח כמו שנבאר כשנצייר אותו במדות כמו שדם החטאת הנעשית בפנים שופכין שירי הדם על יסוד מערבי שהוא סמוך לו בצאתו מן ההיכל כמו שבארנו ג"כ דם הנעשה בחוץ שופכין שירי הדם על היסוד הקרוב אליו ברדתו מראש המזבח ולפי שקרן דרומית מזרחית הוא על ימינו בעלותו מן הכבש למזבח ראוי להתחיל בו. והעיקר בידינו כל פנות שאתה פונה יהיו דרך ימין למזבח. ואני מצייר עתה צורת ריבוע המזבח כדי שיתבארו לך אלו הפנות והקרנות בלבד עד שנצייר צורת המזבח כלו במקומו ממדות וזו היא צורת ריבועו ומקום הנחתו תוך הד' פנות ונאמר בתורה על החטאת במקום קדש תאכל בחצר אהל מועד והוא ענין לפנים מן הקלעים והעזרה במקדש כנגד לפנים מן הקלעים במשכן ונאמר עוד כל זכר בכהנים יאכל אותה ולמה תאכל ליום ולילה לפי שמצאנו התודה שהיא קדשים קלים נאמר בה שלא תאכל אלא ליום ולילה כמו שנזכר בפרק הזה לפיכך אינו ראוי לפסול זאת שהיא קדשי קדשים ג"כ [גי' יעב"ץ יותר] מיום ולילה. ולמה היא עד חצות הלילה כדי להרחיק את האדם מן העבירה כמו שנתבאר בתחילת ברכות:

משנה ד

העולה קדשי קדשים שחיטתן בצפון וקבול כו': לא נאמר בעולה קדשי קדשים אלא מפני שלא נאמר עליה כן בתורה אבל השוה בין החטאת והאשם והעולה במקום שחיטתן וקבלת דמן כמו שבארנו בתחלת פרק הזה ולפיכך היתה גם היא קדשי קדשים כמו החטאת והאשם ודבר תורה בעולה והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחיה והקטיר את הכל ולא נאמר בעולה על קרנות המזבח כדי שנאמר עליה שהיא צריכה

ארבע מתנות אבל נאמר בזריקת דמה וזרקו את הדם על המזבח סביב ולפי שנאמר סביב הוצרכנו שיהיו המתנות כוללים ארבע כותלי המזבח וזה יהא כשיזה שתי מתנות בשני קרנות שהן באלכסון וזהו שהן ד' ר"ל ששניהם כוללים הד' כותלים והנני מצייר עכשיו ריבוע המזבח ויהיה הדם הנזרק כמו החוטים שכתוב עליהם דם וזו היא צורת המזבח והדם על סדר הנזכר:

משנה ה

זבחי שלמי צבור ואשמות אלו הן אשמות כו': כבר ידעת שאין לצבור שלמים אלא שני כבשי עצרת והן שמניפין אותן על שתי הלחם כמו שיתבאר אתר כך וסמך אותן הכתוב אל החטאת שנאמר ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח השלמים לכן היה משפטן כחטאת זולתי מתן ד' שאין חייבין במתן ד' בקרבן בשום פנים אלא בחטאת בלבד וכבר בארנו אלו האשמות כולן בתחלת דברינו:

משנה ו

התודה ואיל נזיר קדשים קלים שחיטתן בכל כו': התודה היא קרבן שלמים עם מנחה ועוד נבאר אותה במנחות שנאמר וזאת תורת זבח השלמים אם על תודה יקריבנו. ונאמר בזריקת דם השלמים סביב כמו שנאמר בעולה לפיכך כל שלמים דמן טעון שתי מתנות שהן ד' כמו העולה ואמר רחמנא בחטאת ואכלתם אותה במקום קדוש ואמרו אותה במקום קדוש ולא אחרת במקום קדוש ר"ל שהחטאת וכל הראוי לה והאשם שמשפטו כמשפטם שנא' בתורה כחטאת כאשם היא שאינה נאכלת אלא בעזרה אבל זולתה מן הקרבנות נאכלין בכל ירושלים: והמורם הוא הדבר שהכהן נוטל מתודה ואיל נזיר והוא שנוטל מקרבן תודה חזה ושוק ונוטל מן הלחם שמקריבין עמו אחד מכל קרבן שהן ד' חלות כמו שנבאר בשביעי ממנחות ונוטל מאיל נזיר הזרוע בשלה וחזה ושוק ג"כ וחלת מצה ורקיק מצה מן הלחם שמקריבין עם איל השלמים וכל אלו אוכלין אותן הכהנים זכרים ונקבות לפי שכן בא הכתוב עליהן חקק וחק בניך וגו' ונאמר בתודה בפי' ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר ואיל נזיר הוקש לתודה שהוא ג"כ קרבן שלמים עם מנחה. וכבר ידעת שכ"מ שנא' בו עד בוקר מצותו עד שיעלה עמוד השחר אבל מדרבנן אמרו עד חצות להרחיק האדם מן העבירה כמו שנזכר למעלה:

משנה ז

שלמים קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה כו': אמר רחמנא על השלמים ושחטו אותו פתח אהל מועד ואמרו להכשיר כל הרוחות לפי שלא ייחד בו צפונה ואמר כל מיני שלמים מלבד תודה ואיל נזיר שדומה לו אמר בו והנותר מבשר הזבח ביום השלישי

באש ישרף ואינן נאכלין אלא ביום השחיטה והלילה וממחרת עד ליל ג'. ומה שנוטל הכהן מן השלמים והוא הנקרא מורם מהם הוא חזה ושוק שנאמר בו כי את חזה התנופה ואת שוק התרומה וגו':

משנה ח

הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיטתן כו': אמר רחמנא בבכור את דמם תזרוק על המזבח ולא אמר את דמו שזה נאמר על הבכור שאינו צריך אלא זריקה אחת ומעשר בהמה שמקריבין ממנה האימורים ואוכלין הבעלים הנותר כמו שביארנו פעמים ואין לכהנים בו שום דבר אפי' חזה ושוק והוא מה שאמר לכל אדם והבכור אוכלים אותו הכהנים וכן כתוב בו ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וגו' וכבר ידעת שחזה ושוק דומה לשלמים כמו שאמרנו המורם מהם כיוצא בהם והשלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד וג"כ הבכור אוכלין אותו הכהנים לשני ימים ולילה אחד בכל העיר בכל מאכל כמו שאוכלין חזה ושוק וכל מה שנאמר בפסח הוא דבר תורה וכבר ביארנו אותו בפסחים. ואשר הצריכנו שתהא מתנה כנגד היסוד לפי שנא' בעולה וזרקו את הדם ואמר באלו את דמם תזרוק על המזבח לפיכך כמו שהעולה אי אפשר בלא יסוד שנאמר אל יסוד מזבח העולה כך אלו. ובמדות יתבאר לך שפנות המזבח יש מהן שיש להן יסוד ויש מהם שאין להם יסוד ושמה נצייר זה: ודע כי מה שאמרנו בתחלת דברינו במסכת הזאת שלמים או הדומים להם לא היתה כוונתינו אלא על אלה השלשה קרבנות ר"ל הבכור והמעשר והפסח לפי שהן דומין לשלמים במקומות השחיטה ובהקטרת אימורים ובמקומות האכילה והיות האוכלים זכרים ונקבות ועבדים ובהיות קדשים קלים בזמן אכילתן זולתי הפסח שנאמר בו פסוק ואם יקשה מקשה ויאמר איך לא אמרת במיני הקרבנות ותמנה אלו השלשה מוסף על העולה והחטאת והאשם והשלמים זה אינו ראוי מצד החלוק לפי שאותן הד' מינים פעמים רבות יתחייב היחיד בכל אחד מהם כפי שנוי הענינים והצבור חייבין בהם בזמנים משונים ואלו אינם כן ועוד שהכתוב לא בא אלא על אלו המינים בלבד והם שנתן להם תורות שנאמר זאת תורת העולה למנחה ולחטאת לאשם ולמילואים ואמר אח"כ אשר צוה ה' וגו' הרי אין שם קרבן זולתי אלו אמנם המילואים לא זכרנו אותו לפי שאינו זוכר אלא קרבן הנוהג לדורות והמנחה עוד יתפרשו דיניה במסכת שאחרי זאת:

פרק ו

משנה א

קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח כו': **המנחות היו נקמצות בכל מקום בעזרה כו'**: כשנצייר המקדש במדות יתבארו לו מקום המזבח מן העזרה ונחלקו שניהן במה שנאמר וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך וכבר ידעת כפי מה שנאמר בפרק שלפני זה שהעולה קדשי קדשים ושחיטתן בצפון והשלמים קדשים קלים ושחיטתן בכל מקום רבי יוסי אומר המזבח כלו כשר לשחיטת עולה ולשחיטת שלמים ורבי יוסי בר' יהודה אומר חציו לעולה וחציו לשלמים והמנחה לא (שוים) [סיים] לה מקום לקמיצה ונאמר במנחה והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו וגו' ונאמר בה עוד קדש קדשים כחטאת וכאשם ולפיכך היה דינה ודין החטאת והאשם אחד ר"ל שאינה נאכלת אלא מבית לעזרה ואין אוכלין אותה אלא הזכרים בלבד וביום הקרבתה ועד חצות הלילה הסמוך לו כמו שביארנו בפרק אשר לפני זה ועליה אמר הכתוב כל זכר בבני אהרן יאכלנה וראוי להזכיר בכאן שהמזבח אם נפגם ממנו שום דבר כל הקדשים הנשחטים בעזרה כל זמן שהוא פגום פסולין לפי שנאמר וזבחת עליו ואין השחיטה על גוף המזבח אבל היא בעזרה לפיכך ר"ל עליו כל זמן היותו מצוי שלם וזהו מה שאמרו מזבח שנפגם כל קדשים שנשחטו שם פסולין וכן הקדשים שיהיו באותה שעה בעזרה אע"פ שלא בשחטו פסולים שכך עיקר בידינו קדשים בעלי חיים נדחין וכן שיורי מנחות אינם נאכלין בעוד המזבח פגום שנאמר ואכלוה מצות אצל המזבח ר"ל כשהמזבח מצוי שלם כמו שזכרנו וכן קדשים קלים אינן נאכלין בירושלים אלא כשהמזבח מצוי שלם ודע ששחיטת קדשים קלים בהיכל בשעת הדחק מותר לפי שאמרנו בכל מקום וכן אכילת קדשי קדשים בהיכל והלכה כרבי יוסי:

משנה ב

חטאת העוף היתה עשייתה על קרן דרומית מערבית כו': ההגשות ר"ל [גי' יעב"ץ הגשת] המנחה לפי שנאמר בה הקרב אותה בני אהרן לפני ה' אל פני המזבח ואין נכון להיות פני המזבח ופני ה' אלא בקרן מערבית דרומית כמו שיתבאר לך כשתעיין ריבועו שציירנו בפ' שלפני זה ונקראת המנחה חטאת לפי שנאמר במנחת חוטא לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא ולפיכך סיימנו (מצות) [מקום] וחטאת העוף באותו קרן וכבר ביארנו לך בפרק ה' ששירי הדם היה שופך אל יסוד דרומי: וענין מלמעלן ומלמטן למעלה מן החוט המפסיק גובה המזבח ושיפולו כמו שזכרנו בפרק שני: וניסוך

המים הוא בחג הסוכות כמו שביארנו בסוף סוכה אבל ניסוך היין הוא תמיד כמו שנבאר בתחלת מנחות וסיימנו מקום עולת העוף שהוא במזרח המזבח לפי שהוא קרוב אל מקום שפך הדשן ושם משליך מוראתו בנוצתה:

משנה ג

כל העולין למזבח עולין דרך ימין ומקיפין כו': כבר ביארתי לך בפ' חמישי כי בשעה שעולה הכהן למזבח ופונה על ימין הוא מוצא קרן דרומית מזרחית וסובב על המזבח כלו ואז יגיע לקרן דרומית מערבית כמו שיתבאר לך מאותה הצורה אבל העולה לניסוך המים או היין או עולת העוף כשנצטרך לכך אף על פי שאמרנו שאלו הג' צריך שיהיו בקרן דרומית מערבית אין מטריחין אותו לפנות על ימין ולסבב המזבח כלו אלא מוליך אותו לאותו הקרן ומקריב שם ונרתע לאחוריו וטעם זה כי בשעה שהוא סובב המזבח והמים והיין בידו אפשר שיתעשנו בעשן המזבח בשעת סובבו ויפסיד ריחו ואנו צריכין תמימים יהיו לכם ונסכיהם כמו שיתבאר במנחות וג"כ עולת העוף נחוש שתמות מן העשן:

משנה ד

חטאת העוף כיצד היתה נעשית היה מולק כו': אמר רחמנא בחטאת העוף והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח ואמר קיר שהשירים שלו מתמצין ליסוד ואיזה זה קיר התחתון ר"ל החצי התחתון מגבהו של מזבח מתחת החוט עד שימצה הנותר בדם אל יסוד המזבח ומפני זה היתה חטאת העוף למטה: וסדר מליקת חטאת העוף הוא שיאחוז שתי רגליו בשתי אצבעותיו מידו השמאלית והכנפים בין שתי האצבעות האחרות והעוף על גב ידו לא שיהיה בפנים על הכף ומושך צוארו על הבהן כשיעור רוחב שתי אצבעות ומולק ממול העורף וזו היא מן העבודות הקשות שבמקדש:

משנה ה

עולת העוף כיצד היתה נעשית היה עולה לכבש כו': עולת העוף לא ביאר בה הכתוב ממול עורף אבל למדנו מליקת העולה ממליקת החטאת ולא נאמר בעולת העוף ימצה אל יסוד אבל נאמר ונמצה דמו על קיר המזבח ולא זכר יסוד על כן יהיה הדם עולת העוף למעלה ודע שעולת בהמה דמה למטה וחטאת בהמה למעלה לפי שנאמר בה על קרנות המזבח כמו שבארנו וזה על ארבע קרנות כמו שזכרנו וכל זמן שתהיה חטאת בהמה למעלה תהיה עולת בהמה למטה בהפך מקום ולמדנו זה מעולת העוף וחטאת העוף לפי שהעולה מיוחסת ליסוד ר"ל מה שנאמר יסוד מזבח העולה כמו שזכרנו והיסוד בתחתית המזבח כמו שיתבאר וממה שאמר הכתוב בחטאת העוף לא יבדיל ידענו שעולת העוף

יבדיל רוצה לומר שחותך הראש ומבדילו בשעת מליקה: ופירוש ספגו במלח שיפרוש עליו המלח בידו כמו שמיבש שום דבר בידו כספוג הים שמנגבין בו: ומוראה הוא הזפק שבו המאכל והוא בעוף כנגד האצטומכא באדם ונוצתה היא הנוצה שעליה והוא חותך אותה עם העור ונוצה שעליה והוא דבר תורה:

משנה ו

לא הסיר לא את המוראה ולא את הנוצה כו': כבר נודע שרוב הדם הוא בכל הגוף לא בראש שעיקר הדם הכבד והלב והגידים היוצאין משניהן והוא מה שאמר הדמים בגוף שכיחי לפיכך סמך על דם הגוף וראוי שתדע כי חטאת העוף צריך לחתוך רוב סימן אחד לא פחות מזה ובעולה רוב שנים לא פחות ודבר תורה שהחיתוך ממול העורף כמו שנבאר בתחלת מסכת חולין:

משנה ז

חטאת העוף שמלקה שלא לשמה מיצה דמה כו': המליקה בעוף היא כמו השחיטה בבהמה והמיצוי כמו הזריקה ואין בעוף לא קבלה ולא הילוך ובאלו שתי העבודות בלבד תפסול בו המחשבה ר"ל מליקה ומיצוי כמו שיפסל הזבח בד' דברים וזה הענין כלו מבואר כפי העיקרים שבארנו בפרק ראשון ושני וכשתבין מה שפירשנו בסוף הפ' השני יתבאר לך הכל לפי שהן אותן המשניות בעצמן וכפל אותן בכאן פעם שנית בקרבן העוף להשוות אותו לקרבן בהמה בדיני המחשבה ואין הלכה כר' יהודה:

פרק ז

משנה א

חטאת העוף שעשאה למטן כמעשה חטאת כו': כבר נתבאר לך בפרק שלפני זה שחטאת העוף למטה ועולת העוף למעלה ונתבאר לך ג"כ הפרש שיש בין מליקת חטאת ומליקת עולה ומעשה חטאת היאך הוא ומעשה עולה היאך הוא: ומה שאמר בתחלה כמעשה חטאת לשם חטאת כשרה ר"ל אפילו שינה בסדר מליקתה ושאר ההלכה מבואר:

משנה ב

עולת העוף שעשאה למעלן כמעשה עולה כו': מה שאמר ג"כ כמעשה עולה לשם עולה כשרה ואפי' שינה בסדר מליקתה וכבר זכרנו לך שכל הזבחים שנשחטו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשום חובה חוץ מן הפסח ומן החטאת ולפיכך (מפני) שעשה העולה לשם חטאת כשרה אבל אם עשה אותה כמעשה חטאת או במקום חטאת

ר"ל למטן אינה עולה אבל תהיה אז חטאת פסולה ר"ל שהיא כמו חטאת שאירע בה פסול במעשה או במחשבה שהיא פסולה בלי ספק כמו שזכרנו לפי שאינם פסול העולה הזאת במחשבה עד שנא' כשרה ולא עלתה לבעלים אבל פסלה במעשה:

משנה ג

וכולן אינן מטמאות בבית הבליעה ומועלין בהן כו': מן העיקרים שבידינו שנבלת העוף טהור אינה מטמאה לא במגע ולא במשא לא אדם ולא בגדים אבל היא מטמאה בבית הבליעה בלבד ר"ל מי שאכל ממנה כזית כשהגיע לבית הבליעה יטמא ויהיה טמא ואם נגע בבגדים מטמאין וזהו ענין מטמא בגדים כמו נושא הנבלה ואלו בכלל אבות הטומאות המקובלות כמו שנבאר בתחלת כלים ועוד יתבאר עיקר כל זה והרמז שנאמר על זה בתורה בתחלת מסכת טהרות ושמור העיקר הזה: וידוע שאם יפסד זבח החולין בשום ענין מהענינין המפסידין הזבח יהיה הזבח נבלה וכן אם הפסיד המליקה כגון שמלק בסכין והדומה לו כפי מה שיתבאר בתחלת חולין שזה נבלה אבל אם מלק מליקה כשרה אז תהיה כמו הזבח הכשר בחולין שהתיר רחמנא אכילתו לכהן ר"ל חטאת העוף לפיכך אמר בכאן שאלו השינוין כלן שזכרנו לך בחטאת העוף אם מלקה שלא לשמה או שינה מקומה אע"פ שהוא פוסל אותה לא הוציאה מכלל הטהרה שתהא כמו נבלת העוף ותטמא כזית בבית הבליעה ויהיה האוכל ממנה מטמא בגדים רק היא טהורה ואין מותר לאכלה מפני ההפסד שאירע בה והאוכל ממנה שוה פרוטה חייב מעילה כמו שחייב כל הנהנה מן ההקדש לפי שהיא קדש ואין ראוי לאכילה זולתי חטאת העוף שעשאה למטן כמעשה החטאת לשם חטאת שהיא כשרה ומותר באכילה אע"פ ששינה במליקתה ולא מלקה כמו שאמרנו בסדר מליקת חטאת של עוף בפרק שלפני זה לפי שאותו הסדר למצוה ואם שינה לא הפסיד כלום:

משנה ד

עולת העוף שעשאה למטן כמעשה חטאת כו': דבריהן ומחלוקת שלהן אינו אלא בשינוי מקום ושינוי שם אין צריך בהבנת ענין זה זולתי שתזכור הדברים שהזהרתיך לשמרם והם שחטאת העוף כשהיא כשרה היא נאכלת כולה כמו שנתבאר בתורה וכמו שנזכר אין למזבח אלא דמה וכולה לכהנים לפיכך אין בה מעילה וכבר נתבאר בפ' הזה שאם עשאה לשם עולה אסור לאוכלה ומועלין בה וידוע שהעולה כליל לאשים ואפי' היא כשרה האוכל ממנה שום דבר חייב מעילה וכבר זכרנו בפרק ה' שקדשי קדשים שחיטתן בצפון וקדשים קלים שחיטתן בכל מקום וידוע שקדשים קלים יאכל לבעלים או לכהנים כמו שנתבאר בחמישי לפיכך אין בהם מעילה אבל יש בה איסור והיתר

לפי שהאימורין מהן אסורים אין ראוי לאכלן לשום אדם והנותר הוא שמותר לכהנים או לישראל או לשניהן ועוד יתבאר בפרק ראשון ממעילה בסדר הזה מתי מועלין באימורי קדשים קלים ומתי אין מועלין בהם ושם יתבאר שקדשי קדשים שחיטתן בדרום אפילו הפסיד בהן המחשבה מועלין בהן ואין בזה מחלוקת. והלכה כרבי יהושע:

משנה ה

מלק בשמאל או מלק בלילה שחט חולין בפנים כו': כל הפסולין הן המנויין בתחלת פרק שני זר אונן טבול יום מחוסר כפורים וכו' ודברה תורה בעולת בהמה זכר תמים ואמרו בסיפרא בעולת העוף תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעוף יכול שיבש גפה ושנסמית עינה ושנקטעה רגלה ת"ל מן העוף ולא כל העוף וכבר ביארנו בשני מקדושין חולין שנשחטו בעזרה אסורים בהנאה אבל אינם מטמאין לפי שעיקר תורתנו שאין כל דבר אסור באכילה או בהנאה מטמא ואין כל טמא אסור באכילה ובמליקה אינה כשרה אלא בקדשים בפנים אבל כ"ז שמלק בחוץ או מלק חולין אפילו בפנים היא נבלה בלי ספק לפי שאין הפרש בין המליקה ובין הנוחר והמעקר שאין נופל עליהם שם זבח כלל אלא שהוא מעשה יחדו השם על השחיטה בקדשים בפנים בלבד ודבר תורה גדול בני היונה וקטן התורים אינן ראויין לקרבן לפי שנא' תדיר שני תורים או שני בני יונה ולא סיים כל זה אלא [בקדשים ולא] בחולין. וענין מה שאמר לא היה פסולו בקדש שאינה ראויה לקרבן לא מצד הפסד המחשבה ולא מצד המתעסק ולא מצד אכילת שינוי מקום שבאלו הדברים נפסדים הזבחים מצד מעלת הקדש וגדולתו אלא מחמת שהן בעצמן נפסדים קודם שיגיע לפסלות ההקדש ואז נמלקה היא נבלה או אם מלק בסכין שהיא נבלה או אם מלק בחוץ כמו שזכרנו טעם כל זה:

משנה ו

מלק ונמצא טרפה ר"מ אומר אינה מטמאה בבית הבליעה כו': טריפת העוף עוד יתבאר ענינה בשלישי מחולין וידוע שהקדשים אם נמצא מהן שום דבר טריפה אסור בהקרבה שאנו אומרים עליו הקריבהו נא לפחתך וידוע שהטריפה אינה מטמאה ודבר תורה בנבלת בהמה שהיא מטמאה במגע ומשא ונבלת עוף הטהור כבר זכרנו שאינה מטמאה לא במגע ובמשא ועוד יתבארו עקרי כל זה בטהרות במקומותיו. ור"מ משוה בין השחיטה והמליקה ואומר כמו שמותר לישראל לאכול שחוטה כן מותר לכהן לאכול מליקה ולמד העוף מן הבהמה בקל וחומר כמו שאתה רואה מן הדבר שלמדנו ר"ל נבלת העוף שהבהמה אין מוציאה מידי טומאה אלא שחיטה והעוף מוציאו שחיטה ומליקה ואמר ר' יוסי דיו לבא מן הדין להיות כנדון הואיל ולמדנו אותו מן הבהמה יהיה כמותה

כמו שנתבאר: והכל מסכימים שכל דבר שאנו למדין דינו בק"ו נאמר בו דיו לבא מן הדין להיות כנדון וזה א' מעקרי היקישות הגמ' ויש לו רמז בתורה כמו שבארנו בשני מן קמא כשחלק רבי יוסי על ר' מאיר בדיו לבא מן הדין להיות כנדון שאין עליו חולק בא ר' מאיר ולמד זה בהיקש ממה שנאמר זאת תורת הבהמה והעוף ואמר מה בהמה דבר המתירה באכילה מטהר טריפתו מטומאתו אף עוף דבר המתירו באכילה מטהר טריפתו מטומאתו ואז אין חולקין עליו בדיו לבא מן הדין לפי שלמד אותו בהיקש לא בק"ו ורבי יוסי מוציא ההיקש הזה לדין אחר ולא יאות כפי כונתנו לזכור כל הטענות כפי מה שאמרנו בתחלת החבור והלכה כרבי יוסי:

פרק ח

משנה א

כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות כו': עוד יתבאר לך בפרק שני מתמורה מיני החטאות המתות ר"ל שמניחין אותן עד שימותו: וידוע ששור הנסקל ג"כ לסקילה עומד ואם נפל עירוב ביניהן ובין שאר הזבחים ואפילו נתערב בעלי חיים אחד מאלו העומדים למות באלף קרבן מניחין אותן עד שימותו כמו שיתבאר בתמורה ואין אנו אומרים יבטל ברוב לפי שהעיקר בעלי חיים חשיבי ולא בטילי: ומוקצה הוא מה שהופרש לקרב לעבודת כוכבים ועוד יתבאר בששי מתמורה שכל אלו אסורים לגבי המזבח ושם נביא ראיית איסור כל אחד מהן לקרבן: ועד שיסתאבו שיארע בהן מום ולא יהיו ראוין לקרבן: ומן הראוי לדעת כי מה שנאמר בכאן רובע ונרבע לא יהיה אלא בעד א' או על פי הבעלים או קודם גמר דינו תו אם יהיה הרובע והנרבע עובד כוכבים אבל אם יהיה מישראל בעדים ונגמר דינו אותו השור הוא נסקל וצריך אותו המין כגון שיהיו מעורבים שלמים בחולין שאז מוכרים הכל למי שיקריב אותו שלמים זולתי דמי הקרבן שנתערב שאינו נמכר ולפיכך ימכרו החולין:

משנה ב

קדשים בקדשים מין במינו זה יקרב לשם מה שהוא כו': מין במינו מקריבין את כלן ובשביל הבעלים אע"פ שאין אנו מיחדים אותן לומר זה קרבנו של זה ואין דין זה נוהג אלא בקרבנות נשים שאינם צריכין סמיכה אבל קרבן האנשים שצריך סמיכה בבעלים שנאמר וסמך ידו על ראש קרבנו מן הנמנע להקריב אותו לשם בעלים הואיל ולא נדע מי הן והואיל ונתערב מין בשאינו מינו כגון שנתערב לו עולה בשלמים מניח אותן עד שיפול בהן מום ואז מוכרים שניהם כל אחד בפני עצמו כאילו מכר אחד בדינר והשני בשני

דינרים ואז יתחייב להביא מדמן עולה בשני דינרים ושלמים בשני דינרים לפי שאין אנו יודעים אי זה מהן היה עולה ואי זה שלמים ומפסיד דינר וזהו מה שאמר ויפסיד המותר מביתו: ומה שאמר ויאכלו כבכור וכמעשר ר"ל שלא ימכרו בשווקים ואין שוקלים אותן בליטרים כמו שאין עושין כן בבכור ובמעשר כשאירע בהן מום כמו שיתבאר בחמישי מבכורות וענין החטאת שאי אפשר להתערב עם האשם בשום פנים מבואר היטב והוא שהאשם לא יהיה אלא מזכרי הצאן כמו שבארנו בתחלת דברינו במסכת הזאת ולא תהיה חטאת ממין הצאן אלא ממין הנקבות בלבד וכשתעיין כל הקרבנות כפי חלוקיהן תמצא זה:

משנה ג

אשם שנתערב בשלמים ירעו עד שיסתאבו כו': כבר נתבאר בחמישי מזו המסכתא כי האשם קדשי קדשים ונשחט בצפון ונאכל לזכרי כהונה ליום ולילה עד חצות והשלמים קדשים קלים ונשחטים בכל מקום בעזרה ונאכלים בכל העיר לכל אדם לשני ימים ולילה אחד ואמר ר"ש נדון בשניהן דין האשם להחמיר וחכמים אומרים אם נדון בשניהם דין האשם להחמיר אנו מביאים השלמים לידי פסול שלא כדין שאם יותר משניהם שום דבר ממחרת היום ישרף כמו האשם ואפשר שהנותר הוא שלמים ודינם שיאכלו לשני ימים ולילה אחת והעיקר בידינו אין מביאים קדשים לבית הפסול ר"ל שאין עושים בהן שום דבר שמביאים לפסול ולפיכך אמרו חכמים שלא ישחטם אלא מניחין אותן עד שיסתאבו ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה ובדמי היפה שבהן זה ויפסיד המותר מביתו אבל אם היה העירוב בחתיכות הבשר שאין להן תקנה אז נדון הכל כחמור שבהן: מה שאמר הנאכלין ליום אחד בנאכלים לשני ימים לפי שהקדשים קלים עצמן יש מהן שנאכלין ליום אחד ר"ל תודה כמו שנתבאר בה' ממסכת זו ואין הלכה כר"ש:

משנה ד

אברי חטאת שנתערבו באברי עולה כו': כבר ידעת שהחטאת תאכל והעולה תשרף: וענין מה שאמר יתן למעלה שיתן הבשר שנתערב למעלה מן העצים במזבח ונחשוב בשר החטאת שכל מה שניתן ממנו למעלה מן המזבח שהיא עצים והנשאר בשר עולה: וענין תעובר צורתו שיניח אותו עד שיפסול וישרף במקום שישרפו פסולי המוקדשים ר"ל מבית לעזרה כמו שיתבאר בי"ב ממסכתא זו ואין הלכה כרבי אליעזר:

משנה ה

אברין באברי בעלי מומין רא"א אם קרב ראש א' מהן כו': דעת ר"א במה שאמר ראש א' זוג ר"ל אם הקריב שני ראשים מן הראשים המעורבים אומר שחל הספק בשניהן

יחד לפי שנא' ראש בעל מום האחד משניהם ולא נדע איזה משניהן וכבר נקרבו שניהן והנשארים כשרים: וחכ"א אפילו נקרבו כולן ולא נשאר אלא א' אפשר שזה הנשאר הוא של בעל מום לפיכך יצא לבית השריפה והלכה כחכמים:

משנה ו

דם שנתערב במים אם יש בו מראה דם כשר כו': רואין אותו כאילו הוא מים פירושו כמו שאבאר. והוא שאם נפל מן היין או מדם החולין על דם הקדשים והוא דבר מועט עד שאילו היה מים עומד הדם בעינו אדום אז הוא כשר ואם היה הרבה עד שאילו היה מים בטל מראית הדם בטל במיעוטו ואסור לעשות ממנו הזיה: ור' יהודה אומר אין דם מבטל דם אלא אפי' נפל כמו י' ליטרין דם חולין על משקל דרכמון א' מדם קדשים מותר להזות ממנו ולא נאמר בטל במיעוטו שפשוט אצלו בכל דבר מין במינו לא בטיל וכבר נתבאר מדבריו שזה העירוב הוא שיפלו המים או הדומה להן על דם הקרבן ולא שיפול דם הקרבן במים או ביין או בדם אחר וכן נאמר בגמ' לא שנו אלא שנפל מים לתוך דם אבל דם למים ראשון ראשון בטל וזה כבר מבואר וראוי ואין הלכה כר' יהודה:

משנה ז

נתערב בדם פסולין ישפך לאמה בדם תמצית כו': האמה המעבר ששותים ונגרין עליו הדמים אחר זריקתן על המזבח ויוצאין לנחל קדרון נקראת אמה כמו שיתבאר אחרי כן וא"ר אליעזר שהתמצית יש בו מדם הנפש ולפיכך כשר לכתחלה: וענין אם לא נמלך שלא ישאל אותנו אם יזרוק ממנו אם לא אבל אם שאל פי בית דין מורין שישפך אל מקום שפך הדמים כמו שזכרנו ואין הלכה כרבי אליעזר:

משנה ח

דם תמימים בדם בעלי מומין ישפך לאמה כוס בכוסות כו': מה שאמר ר' אליעזר גם כן קרב כוס אחד רוצה בו זוג אחד כמו שאמר באברים והלכה כחכמים:

משנה ט

הניתנין למטה שנתערבו בניתנין למעלה כו': כבר זכרנו בפ' ה' ממסכתא זו שחטאת בהמה דמה למעלה: ודמים הניתנים למטה הן דם עולת בהמה ואשמות ושלמים ובכור ופסח ומעשר וכבר בארנו שלמעלה הוא למעלה מן החוט ולמטה למטה מן החוט ר"ל הקו שמחלק המזבח ואין הלכה כרבי אליעזר:

משנה י

הניתנין מתנה אחת שנתערבו בניתנין מתנה אחת כו': כבר נתבאר שהחטאת לבדה היא צריכה מתן ארבע והבכור ומעשר ופסח מתנה אחת ובזה הוא המחלוקת בין שניהם

ג"כ בעירוב מתן ארבע במתן שתים או שתים במתן אחת: ומה שאמר לא עשית בידך ר"ל שלא השלים מתן ארבע שהמניעה מלעשות שום דבר אינו מעשה:

משנה יא

הניתנין בפנים שנתערבו עם הניתנין בחוץ כו': אומר שאם נמלך אומרים לו ישפך לאמה ואם לא שאל ונתן מן הדם המתערב בפנים מה שיהיה ראוי לתת מדם של חוץ כשר: ואמר ר"ע שהדמים כל זמן שנכנסו להיכל לכפר נפסלו ולא ינתן מהן אחר כן בחוץ כל עיקר: וחכ"א החטאת בלבד לפי שנאמר וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש וגו' אי זה מין שתהיה ואפילו תנואת יחיד הניתנת על מזבח הנחשת אם נכנס דמה לפנים נפסל להזות ממנו על מזבח החיצון והלכה כחכמים בכלן:

משנה יב

חטאת שקבל דמה בשתי כוסות יצא אחד מהן כו': דע שאם יצא מבשר קדשי קדשים חוץ לעזרה נפסל ואסור באכילה וסמך זה למה שנאמר ובשר בשדה טרפה ר"ל שהבשר שיצא חוץ למחיצתו שהוא שדהו הרי הוא כבשר טרפה ואסור באכילה וכן [גירסת יעב"ץ בשר] קדשים קלים שיצאו חוץ לחומה דינו אחד ואם הובא בשר קדשי קדשים אל ההיכל לא יפסל והוא מותר באכילה כמו שזכרנו בפ' ו' כמו שנא' וכל חטאת אשר יובא מדמה ואמרו מדמה ולא מבשרה הנה נתבאר שאם יצא בשר לחוץ נפסל ואם נכנס לפנים לא נפסל וג"כ המחשבה אם חשב עליו לאוכלו בחוץ פסול ואם חשב לאכלו בפנים לא פסול כמו שבארנו בשני מזו המסכתא וחכמים מביאים לראיה אשר הובא מדמה אפילו מקצת דמה ולפיכך אם נכנס מקצת דמה נפסלה ורבי יוסי סמך על ק"ו כמו שאתה רואה אותו דמים היוצאים הם מה שחשב עליהם לזרקו בחוץ והם נקראים דמים פסולים. דבר תורה על ציץ שהוא מכפר טומאת קדשים שנאמר והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל וגו' ואח"כ פירש בפרשת אמר אל הכהנים שעון הקדשים שהוא מכפר הוא הטומאה לפי שנאמר אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים וגו' כבר בארנו בסוף עדיות כי סוף הדבר שעל פיו עושים שאין דם הקדשים מטמא כל עיקר והלכה כחכמים ורבי יהודה:

פרק ט

משנה א

המזבח מקדש את הראוי לו ריי"א כל הראוי לאשים כו': הראוי לו הראוי ליקרב אבל קומץ המנחה אם לא נתקדש בכלי שרת שאינו ראוי ליקרב אינו מתקדש ואפי' עלה

על גבי המזבח ומחלוקת רבן גמליאל ורבי יהושע מבואר ויש לכל אחד משניהן דחיה בטענות חבירו ולא יאות כפי כוונתינו לספר טענותיהם ור"ש הולך אחרי דעת רבי יהושע וכלן סומכים על מה שנאמר כל הנוגע במזבח יקדש על מנת שיהא ראוי כמו שהתנה בתחלת המשנה ויש מחלוקת ביניהן על זה כמו ששמעת והלכה כרבי יהושע:

משנה ב

ואלו אם עלו לא ירדו הלן והטמא והיוצא כו': רבי יהודה מביא ראיה ממה שנאמר היא העולה פרט לנשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים שאם עלתה תרד. רבי שמעון מביא ראיה ממה שנאמר זאת תורת העולה תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו. ומה שאמר הלן ר"ל דם הלן ובשר הלן והלכה כר' יהודה:

משנה ג

אלו לא היה פסולן בקדש הרובע והנרבע והמוקצה כו': אין רבי עקיבא מכשיר מבעלי מומים אלא המומים שיהיו בעין כגון הלובן והשחור ונקודה אדומה על לובן העין והקרום הקשה העולה בעין לצד האף והדומה לה לפי שכגון אלו המומין כשר בעופות כמו שבארנו בפרק ה' שאמרו אין תמות וזכרות בעופות והלכה כרבי חנינא סגן הכהנים:

משנה ד

כשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו כו': וכולם שעלו חיים ר"ל בעלי מומין והוא דברי ר"ע שהוא מכשיר מבעלי מומין אותן שזכרנו אמר שזהו אחר שחיטה ואם הבהמה חיה תרד: ומה שאמר עולה שעלתה חיה היא עולה כשרה לדברי הכל ולא בא ללמדנו אלא שהמזבח ראוי להפשט ולניתוח אם עבר ושחט בראש המזבח:

משנה ה

ואלו אם עלו ירדו בשר קדשי קדשים ובשר קדשים כו': כל אלו שנאמר מורידין אותו מן המזבח ואפילו העלו אותן אינן ראוין למזבח אבל כלן ראוין לאכילה זולתי הקטרתן אבל היא ג"כ אינה ראויה למזבח וכן כל מה שמנה אחר הקטרה אינו ראוי למזבח אלא אם היה מחובר ר"ל שיהא כקרבן עולה ששורפין אותה כלם ויהיו דבוקים בבשר הדיבוק הטבעי:

משנה ו

וכולם שפקעו מע"ג המזבח לא יחזיר וכן גחלת כו': וכולן שפקעו פי' כל אברים שזכרנו שאם עלו לא ירדו אם פקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר וכן גחלת שפקעה ג"כ לא יחזיר ופי' פקעו עפו כמו שאנו רואים במוקדי האש שכל דבר שיש בתוכו לחות הוא עף מן האש כשמתחיל אותו לחות להתנועע ולצאת ומה שאמר קודם חצות ולא אמר כל

הלילה לפי שאמר הכתוב היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואילו אמר כל הלילה לבד היה משמעו עד הבקר ולפי שאמר אח"כ עד הבקר אמרו שהוא רמז להרחקה מן הבקר הוא מה שאמרו עד הבקר תן בוקר לבקרו של לילה ועל כן אמרו עד חצות להרחיק אדם מן העבירה כמו שבארנו בתחלת ברכות:

משנה ז

כשם שהמזבח מקדש את הראוי לו כך הכבש כו': **כלי הלח מקדשין את הלח ומדות היבש מקדש כו'**: כשם שאמר הכתוב במזבח כל הנוגע במזבח יקדש כך אמר בכל הכלים וקדשת אותם והיו קדש קדשים כל הנוגע בהם יקדש וע"מ שיהא אותו דבר ראוי לאותו כלי או לאותו מקום וכלי הלח הכלים שמקבלים בהם הדם והיין או המים והשמן ומדות היבש מן המדות שמודדין בהן הסלת למנחות וראוי לך לדעת שכלי השרת אם נקבו או נשברו אין מרפאין שבריהן אלא עושין אותן פעם שניה וכן הסכין אם נשמט או נפגם אין מתקנין אותו ואין משחיזין אותו עד שיסיר הפגם וכן בגדי כהנים אם נתלכלכו אין מכבסים אותן אלא עושין בגדים חדשים ומניחים אלו לצורך פתילות כמו שנתבאר בסוכה וטעם כל זה אין עניות במקום עשירות:

פרק י

משנה א

כל התדיר מחבירו קודם את חבירו התמידים כו': פירוש תדיר תרגום תמיד תדירא וכל הענין מבואר וכבר נזכר פירושו בתחלת סדר זה:

משנה ב

וכל המקודש מחברו קודם את חברו דם חטאת כו': מרצה מכפר ואימורי חטאת אע"פ שנשרפים כלן כמו אברי עולה אבל העולה נשרפת כלה והחטאת אין שורפין ממנה זולתי האימורין וזהו ענין מה שאמר מפני שהן כליל לאשים ר"ל שכל העולה כליל לאשים: ומה שאמר בשלמים מתן ארבע ר"ל שתים שהן ארבע וכבר נתבאר הדינים כלן הנזכרים בהלכה זו בחמישי ממסכת זו ועוד נבאר במנחות שהבכור והמעשר אינם טעונים נסכים ותנופה:

משנה ג

הבכור קודם למעשר מפני שקדושתו מרחם כו': אע"פ שקרבן העוף כולן קדשי קדשים לפי שהוא חטאת או עולה כמו שנתבאר אבל מין הבהמה שיש בה קצת מקדשי קדשים מעלתה גדולה אצלו ממין העוף שכולו קדשי קדשים ולפי שקרא הדם והאימורים קדשי

קדשים ידענו שמי שהוציא אימורי קדשים קלים חוץ לעזרה נפסלו אבל בשר קדשים קלים אם עבר והוציאו חוץ לעזרה קודם זריקת הדם לא נפסל הואיל וסופו לצאת:

משנה ד

העופות קודמין למנחות מפני שהן דמים מנחת חוטא כו': מנחת חוטא הוא עשירית האיפה שמקריבה העני על טומאת מקדש וקדשיו או שבועת העדות כמו שזכרנו בתחלת דברינו בזו המסכתא ואמר רחמנא והקריב את אשר לחטאת ראשונה ואמרו בנין אב לכל החטאות שיהיו קודמות לעולות הבאות עמהן בין בעוף בין בבהמה ומה שאמר וכן בהקדשן ר"ל כי בשעה שיפריש קרבנותיו אומר הרי זו חטאת ואחר כך אומר הרי זו עולה:

משנה ה

כל החטאות שבתורה קודמות לאשמות חוץ כו': כל אלו פסוקי התורה: וענין להכשיר שהוא מתקן האדם ומשלים טהרתו והוא מה שנאמר ולקח הכהן מדם האשם ונתן על תנוך וגו':

משנה ו

כשם שהן קודמין בהקרבתם כך הן קודמין באכילתן כו': הרי זה מבואר והלכה כחכמים:

משנה ז

ובכולם הכהנים רשאין לשנות באכילתן לאכלן כו': אמר רחמנא בדברים שהכהן אוכל למשחה אמר למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין ר"ל מטעמים ומאכלים בתבלין וכיוצא בהן והלכה כרבי מאיר:

משנה ח

א"ר שמעון אם ראית שמן שהוא מתחלק בעזרה כו': דבר תורה שמנחת ישראל מקריבין ממנה הקומץ ואוכלים הכהנים הנותר והוא השירים ומנחת כהן שורפים אותה כלה שנאמר וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל על כן שורפים הנותר מן השמן שצף על מנחת כהן ואוכלין שאר השמן ממנחת ישראל ועל דעת האומר שאין מתנדב שום אדם שמן לבדו אין שם מה שישרף ולא יתחלק אלא מה שנזכר למעלה והלכה כר"ט שאומר מתנדבים שמן ולא פחות מלוג ומקריבין ממנה קומץ לאשים והנותר יאכל כשאר המנחות אם היתה מנחת ישראל כמו שזכרנו וכן יכול אדם להתנדב יין בלבד ולא פחות מג' [לוגין] כמו שיתבאר בסוף מנחות וזורקין אותו כולו על גבי האשים ואע"פ שהוא מכבה האש במזבח שהוא מצות לא תעשה לפי שנאמר לא תכבה ואמרו הנוטל גחלת

מע"ג המזבח וכבה חייב אבל הוא דבר שאין מתכוין מותר ושמא תאמר בהכרח יתפעל כי בשעה שזורק היין על המזבח יכבה אותו בהכרח והעיקר בידינו מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות דע שאינו מתכבה בהכרח לפי שמעט מן היין או המים והדומה להם מן הדברים הנגרים בשזורקין אותן על האש הגדולה אין מכבין אותם רק כח האש מלהט אותן ונוצחן ועוד שאפשר שיזרק על קרקע המזבח או על קצות העצים שלא נשרפו עדיין ומן הראוי להוסיף על הענין הזה מה שאמרו נסכים שנטמאו עושה להם מערכה בפני עצמה ושורפן. ודע שהתודה קודמת לאיל הנזיר לפי שיש בה מיני מנחה יותר כמו שבארנו במנתות וכן חטאת העוף קודמת לעולת בהמה:

פרק יא

משנה א

דם חטאת שנתן על הבגד הרי זה טעון כבוס כו': אמר רחמנא בחטאת הנאכלת ואשר יזה מדמה על הבגד וגו' ואמר עוד בה תשחט החטאת ואמרו בנשחטה הכתוב מדבר להוציא חטאת העוף שאין בה דין הכבוס:

משנה ב

חטאת פסולה אין דמה טעון כבוס בין שהיתה כו': נאמר בפירוש מדמה מדם כשרה ולא מדם פסולה והלכה מבוארת:

משנה ג

נתן מן הצואר על הבגד אינו טעון כבוס מן הקרן כו': [למד העיקר היה ממה שנאמר ואשר יזה (לא) מדמה ואמר לא אמרתי אלא בדם הראוי להזאה]:

נתן על העור עד שלא הופשט אינו טעון כבוס כו': הכל מסכימים שהעור עם צמרו בשעה שמפשיטין אותו קודם שיעבד ויתקן אותו אינו מטמא כשאר הטומאות אבל הוא ראוי לטומאה ר"ל אם עבדו ותקנו ואמר בחטאת ואשר יזה מדמה על הבגד רבי יהודה אומר מה בגד הראוי לקבל טומאה אף כל הראוי לקבל טומאה והעור שהופשט ראוי ואע"פ שעכשיו אינו מתטמא וכן הדומה לו מן הדברים שאינם מתטמאים כמו שהם אלא אם שינה בהם מחשבה מכמות שהוא עכשיו: ומה שאמר מקום הדם לא כל הבגד שנאמר אשר יזה עליה תכבס: ומה שאמר וראוי לכבוס להוציא כלי העץ והדומה להן ואע"פ שהן מקבלין טומאה אין חייבין כבוס מדם החטאת אם נפל עליהן לפי שאין ראויין לכבוס רק לגרר והלכה כרבי יהודה לפי שסתם לן תנא כותיה במה שאמר ודבר שהוא ראוי לקבל טומאה:

משנה ד

אחד הבגד ואחד השק ואחד העור טעונין כבוס כו': שבירת כלי חרס שבישל בו חטאת דבר תורה ולא נאמר פסוק על השבירה שתהא במקדש אבל עשאוה ככבוס שנאמר בו פסוק ר"ל שיהא במקדש והדין הזה (שדין המקדש) [שדן המקרא] בקרבן דבר בקדשי דמה מן הבגדים במקום קדוש ושבירת כלי חרס שמבשלין אותן בהן אין דין זה בשום חטאת לכבם קדשים אלא בחטאת לבדה ולכך נאמר זה חומר בחטאת מקדשי קדשים:

משנה ה

בגד שיצא חוץ לקלעים נכנס ומכבסו במקום כו': אם נטמא אחר שיצת מפני שאי אפשר להכניס בגד טמא למקדש קורץ המקום שעליו הדם ומכניסו למקדש ומכבסו וזה מדרבנן אבל מדאורייתא אינו חייב לכבס אחר קריעה לפי שנאמר על הבגד: ונוקבו שיקוב אותו נקבים קטנים כשיעור שורש קטן כדי שיטהר מטומאתו כמו שנבאר במסכת כלים אבל אם ניקבו נקבים גדולים אינו כלי ואינו ייב לשבר אותו במקדש שנאמר וכלי חרס והוא כבר שברו חוץ למקדש מפני שהנקב הגדול הוא שבירה:

משנה ו

כלי נחשת שיצא חוץ לקלעים נכנס ומורקו כו': דבר תורה ואם בכלי נחשת בושלה ומורק ושוטף במים ומה שאמר פוחתו הוא שישבר אותו אבל אינו חייב במריקה מן התורה שנא' כלי נחשת ואין הפרש בין כלי נחשת ושאר מתכות:

משנה ז

אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכו רותח כו': **ר' טרפון אומר אם בשל בו מתחלת הרגל יבשל בו כו'**: הכלים שמשתמשים בהם לבשול ובמאכל הם טעונים מריקה ושטיפה בין שהיו המבושלים בהם קדשי קדשים או קדשים קלים ואין הפרש בזה בין כלי חרס לזולתם ואין כלי חרס טעונים שבירה אלא בחטאת בלבד כמו שבארנו. ומה שאמר רבי טרפון יבשל בו כל הרגל רוצה לומר יבשל בו כל היום כל ימות הרגל וענין כל זה שאם יבשל בו אלו הקדשים יצטרך למרוק הכלי ואז יבשל בו קדשים פעם שניה ורבי טרפון אומר שבמועד אין מחייבין למרוק הכלי כשתכלה האכילה אבל ראוי לו למרוק אותו בסוף היום מפני שהוא עסוק בשמחת הרגל ועכ"פ צריכה מריקה לדברי הכל ואז מבשלים בו ממחרת שאילו לא נמרקו אותו משמנונית המדובק בכלים יהיה נותר ואסור ממחרת לבשל בו. וחכמים אומרים שלא יאחר למרקו אלא כפי זמן האכילה בלבד וכשתכלה האכילה ממרק אותו וסומכין זה למה שנאמר כל זכר בכהנים יאכל אותה ותכף נאמר ומורק ושוטף במים עד זמן אכילה מריקה ושטיפה הכבוס המופלג עד

שמסיר מה שנדבק בכלים יקרא מריקה ותוספת הנקיות יקרא שטיפה והוא שיתן מים לתוך הכלי ואינו ממרק בידו הכלי אלא משפשף ואמרו מריקה בחמין ושטיפה בצונן ומה שאמר כמריקת הכוס ושטיפת הכוס רוצה לומר שאינו חייב להפליג עד שיסיר כל הרושם: ושפוד ידוע. ואיסכלא שבכה של ברזל שצולין עליה בשר. ופירוש מגעילן שיסיר השמנונית שנבלעה בשפוד שהנפש מואסת אותה מגזרת געלה נפשי מענין הזה נשתמשו בכל דבריהם גיעול גיעולי עובד כוכבים ומגעילן וזולתן ר"ל להסיר ההגעלה וסדר המעשה הזה לתת אותן הכלים לתוך מים רותחים כשהן על גבי האש ושופכין עליהם מאותן המים ושוטפן במים קרים והלכה כחכמים:

משנה ח

בישל בו קדשים וחולין או קדשי קדשים וקדשים כו': כבר ביאר הגמרא ענין המשנה הזאת ואמר שאם יש בהם בנותן טעם הרי הקלים נאכלים כחמורים ואינם טעונין מריקה ושטיפה ופוסלין במגע אין בהם בנותן טעם אין הקלים נאכלין כחמורין ואינם טעונין מריקה ושטיפה ואין פוסלין במגע וענין פוסלים במגע שיהיו כמו קדשי קדשים שכל הנוגע בהם מן המאכלים יפסל אם יהיו אותן הקדשים פסולים או יהיה כמותן ויאכל בקדושה אם היתה כשרה לפי שנאמר בחטאת כל אשר יגע בבשרה יקדש ואמר יקדש להיות כמוה כיצד אם פסולה תפסל ואם כשרה תאכל כחמור שבה ועל מנת שתהא שם בליעה והוא מה שאמרו כל אשר יגע בבשרה יכול אע"פ שלא בלע ת"ל בבשרה עד שיבלע ואמרו אשכחן חטאת שאר קדשים מנין ת"ל זאת התורה לעולה וכו' והלכה הזאת היא לר"ש שאמר קדשים קלים אינן טעונים מריקה ושטיפה וכבר אמרנו שאין הלכה כר"שי

פרק יב

משנה א

טבול יום ומחוסר כפורים אינן חולקים בקדשים כו': כבר בארנו פעמים רבות שטבול יום ומחוסר כפורים אינן ראוין לאכול קדשים ולעבוד עבודה לפי שלא נגמרה טהרתן וכבר בארנו בפרק שני מזו המסכתא ועיקר בידינו שכל הראוי לאכילה חולק לאכול והואיל ואלו אינן ראוין עכשיו לאכילה אין נותנין להם חלק שיצנעהו עד לערב ויאכלהו בשעת גמר טהרתן לפי שהכוונה אינה אלא בשעת הקרבה שכן נאמר במנחה זאת תורת המנחה וגו' והנותרת ממנה יאכלו וגו' ונאמר בחטאת הכהן המחטא אותה יאכלנה ונאמר בשלמים לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה ר"ל בכל זה הראוי לאותו מעשה

ואין הכוונה לומר שלא יאכל אותן אלא המתעסקים בעבודה: והאונן כבר נתבארו דיניו בתחלת פרק ב' ואסור לו ליגע בקדש אלא אחר טבילה על מנת שלא יסיח דעתו רק שישמר עצמו מן הטומאה ויתן מחשבת לבו בענין הזה ואם לא עשה כן פוסל את הקדשים וכן מחוסר כפורים צריך טבילה לקודש כמו שבארנו בחגיגה ומה שאמר כל שאינו ראוי לעבודה אינו חולק אל תקשה עליך מבעל מום לפי שבעל מום אין משגיחים בו מכלל זה לפי שנאמר בתורה עליו לחם אלהיו מקדשי קדשים וגו' ואמר עוד כל זכר בבני אהרן וגו' לרבות בעלי מומים לחלוקה לפי שהוא קרא כמו שזכרנו והעיקר בידינו אין חולק עד שיהא טהור משעת זריקת דמים עד שעת הקטר חלבים ואם נטמא (בין החולין) *[בינתים] אין חולק:

משנה ב

כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה כו': דבר תורה והכהן המקריב את עולת איש וגו' ואמרו חז"ל אין הפרש בין האיש והאשה בזה הענין ומה שאמר איש פרט לעולת הקדש רוצה לומר שאם התפיס עולתו לבדק הבית שהעור קדש ואתה יודע ממה שזכרנו שעולה שנשחטה שלא לשמה כשרה אע"פ שלא עלתה לבעלים משום חובה הואיל וזכה המזבח בבשרה וכן הכהנים בעורה: ומה שאמר עולה שעלתה לאיש אינו רוצה לומר עלתה משום חובה אבל רוצה לומר עלתה לגבי המזבח:

משנה ג

עורות קדשים קלים לבעלים ועורות קדשי כו': מקשה כי הקשה עליו בזה ההיקש שהקיש בק"ו ואמר (רחמנא) מזבח יוכיח שזכה בבשרה ולא זכה בעורה אף אתה אל תתמה על קדשי קדשים שאע"פ שזכו בבשרן לא יזכו בעורן השיב על הקושיא הזאת שהמזבח יוכיח שאין לו עור בכל מקום נתבארה התשובה הזאת שאינו קרב במזבח עור כל עיקר לא בעולה ולא בזולתו ואילו היו שום קרבן נקרב בעורו היינו אומר בקדשי קדשים (גי' יעב"ק: על) המזבח יוכיח שזכה בבשר רוצה לומר האימורים ולא זכה בעור כמו שזכה בעור בקרבן פלוני אבל הואיל והמזבח אינו זוכה בעור בשום פנים ואפילו מן העולה אינו ראוי ללמד ממנו מה שלא זכה בעור קדשי קדשים ונתקיים ההיקש בכהנים שזכו בעור העולה וגם כן יזכו בעור חטאת ואשם:

משנה ד

כל הקדשים שאירע בהם פסול קודם להפשיטן כו': מה שאמר ר"ע אינו אלא בבכור בעל מום כשהתירו מומחה ונשחט על פיו ואפילו בכל ארץ ישראל כמו שיתבאר בבכורות ואח"כ נמצא טריפה שדין אותו העור ליהנות בו והלכה כר' עקיבא: ומה שאמרו חכמים

הוא בבכור תמים אם נשחט בעזרה ליקרב כמו שבארנו ונמצא טריפה דינו אצל החכמים שיקבר הבשר וישרף העור והלכה כחכמים:

משנה ה

פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים בזמן שהם כו': כבר בארנו פעמים רבות שפרים הנשרפין הן פר של יום הכפורים ופר הבא על כל המצות ופר העלם. ושעירים הנשרפים שעירי יום הכפורים ושעיר עבודת כוכבים. מקומות השריפה ג' אחד מהן בעזרה ושם שורפין פסולי המוקדשין ואמורי קדשים קלים כשנפסלו ג"כ ופרים ושעירים הנשרפים שאירע בהן פסול בין קודם זריקה בין לאחר זריקה והמקים הב' הר הבית ושם שורפין פרים ושעירים הנשרפים שאירע בהן פסול אחר יציאתן מן העזרה ושם אותו מקום בירה והמקום השלישי הוא שקורין בית הדשן והוא מחוץ לכל העיר ודוגמתו אל הקדש כדוגמת המקום הוא חוץ למחנה ישראל אל אהל מועד ששם שורפין פרים ושעירים הנשרפים לפי שנאמר בהן אל מחוץ למחנה ואמר חוץ לשלשה מחנות רוצה לומר מחנה שכינה מחנה לויה מחנה ישראל ונאמר בתורה על פר ושעיר של יום הכפורים שהן מטמאין בגדים שמתטמא בהן בשריפתן או במשאן והוא שנאמר והשורף אותם יכבס בגדיו כי בכל מקום שנאמר בתורה יכבס בגדיו טמא ומטמא כמו שנזכר לפי שהכוונה במאמר הזה שהטמא הזה אם נגע בבגדים בשעת טומאתן והוא מחובר במטמא טימא אותן ואין הכוונה שאינו מטמא זולתי הבגדים שעליו באותה שעה בלבד: ודע העיקר הזה ושמור אותו ועוד נבארהו בתחלת טהרות ואמרו בנין אב לכל הנשרפין שיהיו מטמאין בגדים ועוד יתבארו דיני הטומאה הזאת במקומות ממסכת פרה:

משנה ו

היו סובלין אותן במוטות יצאו הראשונים חוץ כו': דע שפרים ושעירים הנשרפין עצמן אינן מטמאין במגע ואין הבגדים הנוגעין בעצמן מטמאין אבל הן מטמאין אוכלין ומשקין בלבד לא אדם וכלי אבל השורף אותם הוא המטמא בגדים כמו שזכרנו והוא מדאורייתא והטעם שמחמתו יהיה הנושא אותן ג"כ למקום השריפה מטמא בגדים הוא קבלה וסמכוה למה שנאמר בפר העלם והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה אמר כיון שיצאו חוץ למחנה אחת המתעסק בהם מטמא בגדים ור"ל במחנה אחת מחנה שכינה שהיא העזרה והר הבית כנגד מחנה לויה וירושלים כנגד מחנה ישראל. ופירוש ניתך נימס וניגר כאשר יהיה בתחלת השריפה כשנתך הלחות והחכמים החולקים על ר"ש אומרים והשורף אותם בשעת שריפה יכול אף משנעשו אפר (אינן) מטמאין בגדים ת"ל אותם אותם מטמא בגדים נעשה אפר אין מטמא בגדים רוצה לומר המנענע אותו האפר

או המוסיף בשריפתן או הנושא אותן אינן מטמאים בגדים מפני הסבה שזכר והלכה כחכמים:

פרק יג

משנה א

השוחט והמעלה בחוץ חייב על השחיטה כו': דבר תורה שהמקריב קרבנות חוץ למקדש שהוא חייב כרת אמר אשר יעלה עולה או זבח אל פתח אוהל מועד וגו' וטענת רבי יוסי הגלילי על החכמים שהוא אומר שוחט בפנים והעלה בחוץ אע"פ שהעלה דבר פסול שעת הכשר היתה לו אבל שוחט בחוץ לא היתה לו שעת הכשר: ומה שאמר רבי יוסי פטור ר"ל פטור על העליה אבל על השחיטה הכל מודים שהוא חייב לפי שאמרה תורה אל פתח אהל מועד לא יביאנו ולפיכך דעת תנא קמא אם שחט בחוץ והעלה בחוץ שחייב שתים ור' יוסי אומר אחת ואין הלכה כר' יוסי:

משנה ב

טמא שאכל בין קדש טמא ובין קדש טהור כו': הכל מודים שאם נטמא הגוף ואח"כ נטמא הבשר חייב כרת אם אכל מאותו הבשר ולפיכך אין ראוי להקשות על ר' יוסי במה שאמרו לו כיון שנגע בו טמא הוא ואין מחלוקת אלא אם נטמא הבשר ואח"כ נטמא האיש שעבר ואכלו חכמים אומרים חייב כרת לפי שדעתם שהוא איסור כולל ואומרים מגו דנאסר בבשר טהור וחייב עליו יתחייב על זה בכלל כל הקדשים ור' יוסי אין דעתו איסור כולל ואינו אומר מגו דנאסר ועוד יתבאר איסור כולל והדומה לו בכריתות במקומו ושם נבאר איסור כולל מן העיקרים שאנו סומכין עליהן בכל הדברים אבל מצד הגוף אינו חייב כרת אלא אם היה הוא בעצמו טמא ואין משגיחין על טומאת הבשר וזהו מה שנאמר נפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם: ומה שאמר פטור ר"ל פטור מן הכרת אבל הוא חייב מלקות וכתוב בתוספתא דזבחים טהור שאכל טמא והאוכל מן הקדשים לפני זריקת דמים ומן האימורים לפני זריקת דמים הרי זה לוקה את הארבעים ואין הלכה כרבי יוסי:

משנה ג

חומר בשחיטה מבהעליה ובהעליה מבשחיטה כו': כל אלו הדינים קבלה וסמכוה לפסוקים אמרו שוחט להדיוט חייב דכתיב דם יחשב לאיש ההוא אפי' השוחט לאיש ועל העליה נאמר לעשות אותו לה' עד שיכוין בו לה' ואז יהיה בחוץ חייב כרת ובפנים כשר ונאמר בשוחט בחוץ אשר ישחט שור או כשב או עז א' ולא שנים ואמר במעלה

לחוץ איש איש מבית ישראל ואפי' היו שנים ונאמר עוד במעלה בחוץ לעשות אותו לה' על כן אמר ר"ש שזה הענין נופל על כל אבר ואבר ולפיכך אם העלה בחוץ חייב על כל אבר ואבר ר' יוסי אומר שהוא נופל על הקרבן כולו ועל כן אומר על השלם חייב ולא על החסר ורבי יוסי אומר ג"כ שלא יקרא לו שם המעלה אפילו בחוץ אלא במזבח ומביא ראיה ממנוח שנאמר בו ויעל על הצור לה' והלכה כרבי יוסי בכולן:

משנה ד

אחד קדשים כשרין ואחד קדשים פסולין שהיה כו': **הקומץ והלבונה והקטרת ומנחת כהנים ומנחת כו'**: היו פסולן בקדש כגון הלן ויוצא ונשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו וחטאת ופסח ששחטן שלא לשמן והביא ראיה על כל זה ממה שנאמר לעשות אותו לה' כל הנעשה לה' חייבין עליו בחוץ וכל אלו שמנאן בכאן דינן שנשרפו כליל כמו שבארנו בפרק ארבע ואין הלכה כר' יהושע:

משנה ה

המקריב קדשים ואימוריהם בחוץ חייב מנחה כו': **מנחה שלא נקמצה כו'**: ענין מה שאמר קדשים ואימוריהם שיקריב אותן כלן ולא יבדיל בין האימורים שאין לנו לומר גוף הזבח חוצץ בין האימורים ובין האש לפי שעיקר בידינו מין במינו אינו חוצץ אבל המנחה אם לא נתקמצה [גי' יעב"ץ אינו] הרי הוא פטור לפי שהקומץ ידוע הוא כמו האימורים הלא תראה כי לפי שנקמץ וחוזר לתוכה הרי הוא דומה לאימורים וחייב:

משנה ו

הקומץ והלבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ כו': **הזורק מקצת דמים בחוץ חייב רא"א אף המנסך כו'**: כבר ידעת מדברי תורה שהקומץ עם כל הלבונה ישרף. ושני בזיכי לבונה הם שהיו על מערכת הלחם ר"ל לחם הפנים ושורפין ג"כ אותן השני בזיכין כל יום שבת ושבת שנאמר ונתת על המערכת לבונה זכה. וכבר נתבאר לך במסכת סוכה שבסוכות מנסכים מים על גבי המזבח ור"א סבר שזה חייב מן התורה ולפיכך אמר שהנמסך בחג בחוץ חייב ואין הדבר כן לפי שאינו אלא הל"מ [ע' תמיהת תוי"ט]: ודברי ר' נחמיה אינו אלא בשירי דמים הפנימים אבל שירי דמים החיצונים הכל מודים שהם שירי מצוה ולא מעכבין ולפיכך זורק בחוץ פטור ואין הלכה כרבי אליעזר בדבריו ולא כרבי נחמיה:

משנה ז

המולק את העוף בפנים והעלה בחוץ חייב מלקות כו': כבר ידעת ממה שהקדמנו שמליקה בפנים ושחיטה בחוץ ואם נתחלף הענין הרי זה פסול והוא נבלה ולפי העיקר הזה יתבאר המאמר הזה כלו מחלוקת ר"ש וחכמים אינו אלא בשוחט בלילה שחכמים

אומרים אם שחט קדשים בפנים בלילה והעלה בחוץ פטור שאין במקדש שחיטה בלילה ויהיה הזבח פסול כמו שבארנו בתחילת דברינו ולפיכך אינו חייב על ההעלאה ההיא שום דבר אבל אם שחט בלילה בחוץ והעלה בחוץ חייב מפני ששחיטה בחוץ בלילה כשירה היא ולפיכך חייב על השחיטה בחוץ ועל ההעלאה בחוץ וחולק ר"ש על זה ואומר כשם ששוחט בחוץ בלילה והעלה חייב כך אם שחט בפנים בלילה והעלה בחוץ חייב על ההעלאה והוא ענין מה שאמר כל שחייבין עליו בחוץ חייבין על כיוצא בו בפנים שהעלהו בחוץ חוץ מהשוחט עוף בפנים והעלהו בחוץ שהוא פטור אף על פי שאם שחט והעלה בחוץ חייב כמו שזכרנו ואין הלכה כר' שמעון:

משנה ח

החטאת שקבל דמה בכוס אחד נתן בחוץ כו': אם נתן בחוץ בראשונה וחזר ונתן בפנים חייב על שזרק בחוץ לפי שכולו ראוי לבא בפנים אבל אם נתן בפנים וחזר ונתן בחוץ הרי הוא כשר ופטור לפי שהוא שירים. ומה שאמר בכאן חייב הוא דעת ר' נחמיה שאמר שירי הדם שהקריבו בחוץ חייב ודבריו נראה ומה שאמר כשם שדמה פוטר את בשרה רוצה לומר אם שחט שתיהם בפנים וזרק דם אחד מהן הותר בשר שתיהן לאכילה מפני שכשם שמתיר הדם הזה לאחת מתיר גם חבירתה ויהיו שתיהן כדבר אחד והענין כלו מבואר:

פרק יד

משנה א

פרת חטאת ששרפה חוץ מגיתה וכן כו': פרת חטאת נקראת פרה אדומה לפי שנאמר בה חטאת היא ועוד יתבארו משפטיה במסכת מיוחדת לה ודינה שתשרף על עצים מסודרים כמין גת במקום ששוחטים אותה בהר המשחה ואם שרפה חוץ למקום ההוא פסולה ודוגמת המקום הזה לשרפתה כדוגמת העזרה לקרבנות ולפי שאם יעלה על הדעת שאם שרפה במקום אחר שהוא חייב כמו שהקריב בחוץ הודיע אותנו שאין הדבר כן שנאמר ואל פתח אהל מועד:

משנה ב

הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והאתנן כו': אותו ואת בנו הוא שישחט אחד משניהן וישאר השני ויהיה זה הנשאר קרבן שאין מותר להקריבו עד למחרת היום לפי שנאמר אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד. ומחוסר זמן הוא שלא שלמו לו אחר שנולד ז' ימים שנאמר שבעת ימים יהיה עם אמו וביום השמיני תתנו לו והוצרך בה להשמיענו

אלו השלש שאילו אמר בעלי מומין היינו אומרים לפי שהן כעורים למראה וחכ"א עליהם שהוא פטור הואיל ואינן ראוין אבל תורים שלא הגיע זמנה שאין בהם מום אין חולקים בהם חכמים ואילו אמר ג"כ תורים שלא הגיע זמנם היינו אומרים לפי שאינן נפסלין אחר הכשרות ולפיכך יחייב ר"ש אבל בעלי מומין שהוקדשו להקרבה ונדחו לפיכך אמרו פטור כשהקריבן בחוץ ואילו השמיענו שתי המצות הללו היינו אומרים לפי שהפסלות בגוף הזבחים אבל מחוסר זמן ואותו ואת בנו שהן נפסלין בטעם חוץ לגופם אין חולק עליהם ר"ש לכן הודיענו שהוא חולק בכל והלאו הזה הוא מה שנאמר לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום ומה שאמרו חכמים כל שאין בו כרת אין בו בלא תעשה אין הענין שחייב כרת ומלקות שזה לא יבא לעולם כמו שבארתי בכתובות ובבבא קמא ובמכות אבל הכוונה שהלאו הזה הוא אזהרה לכרת שאין לוקין עליו ואין הלכה כר"ש בכולם:

משנה ג

מחוסר זמן בין בגופו בין בבעליו איזהו הוא מחוסר כו': לפי שהקדים בהלכה שלפני זאת שאם הקריב בחוץ מחוסר זמן אינו חייב כרת ביאר ואמר שאין הפרש בין שהוא מחוסר זמן בגופו כמו שבארנו והוא שלא שלמו לו ז' ימים או שיהיה מחוסר זמן בבעלים והוא שאינו ראוי לבעליו. ואח"כ ביאר איך הוא מחוסר זמן בבעלים ואמר הזב והזבה והיולדת ואמרו בגמ' אתי נזיר בהדייהו וזה הכרח כמו שיתבאר עכשיו ומאשר בארנו בתחלת מסכת זו תדע שכל אלו האנשים יש בקרבנותיהם חטאת ועולה והמצורע לבדו יש בקרבנותיו אשם והנזיר לבדו יש בקרבנותיו שלמים: ומה שאמר אשמו ר"ל מחויב אשם ומי הוא הוא המצורע ולא היו פטורים אלא לפי שהן עומדים בטומאה או בהרחקה ואינן ראוין לקרבן עד שמקריבין החטאת והאשם שהן חייבין בפנים ואח"כ יהיו ראויין לקרבן עולה או שלמים אם היה נזיר ולפיכך אם קדם הקרבן שמכשיר אותן והוא החטאת או האשם ויצאו מכלל מחוסר זמן ואח"כ הקריב כל מה שמקריב אח"כ עולותיהן או שלמיהן בחוץ חייב לפי שבעלי הקרבן הזה אינן מחוסרי זמן ולפיכך היה הקרבן ראוי ואינו מחוסר זמן בעליו וידוע שבשר חטאת ואשם ובשר קדשי קדשים ר"ל זבחי שלמי צבור ובשר קדשים קלים ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות כולן נאכלים ואינן נקרבין על גבי המזבח. ורחמנא אמר על מעלה בחוץ אשר יעלה עולה או זבח ואמר ומה עולה שראויה להעלאה אף כל שראוי להעלאה: ויוצק הוא שיוצק השמן על המנחות והוא מה שנאמר ויצקת עלה שמן. ובולל ר"ל שבולל הסולת בשמן שנאמר בלולה בשמן למנחה. ופותת הוא הפותת לחם המנחות כמו שנאמר פתות

אותה פתים. ומולח הוא נותן המלח למנחה שנאמר על כל קרבנך תקריב מלח. ומניף הוא שנאמר והניף אותם תנופה ומגיש הוא שנאמר והגישה. ועוד יתבארו הדברים שצריכים תנופה והגשה בה' ממנחות. ומסדר את השולחן הוא המסדר לחם הפנים על השולחן והביאו ראיה על שהעושה שום מעשה מכל המעשיות האלו בחוץ שאינו חייב כרת ממה שנאמר במעלה בחוץ אשר יעלה עולה או זבח אמרו מה העלאה שהוא גמר עבודה. [אף כל שהוא גמר עבודה] וכשאתה מעיין בהן יתבאר לך כל זה. ומטעם זה אמר אין חייבין עליהן לא משום זרות וכו' ר"ל שאם עשה שום עבודה מעבודות אלו זר או טמא או מחוסר בגדים או שאינו רחוץ ידים ורגלים אינו חייב מיתה אע"פ שהוא פוסל אותו דבר וכבר בארנו בפ"ט מסנהדרין שזר וטמא ומחוסר בגדים ואינו רחוץ ידים ורגלים אם שמשו במקדש שחייבין מיתה בידי שמים וזכרנו ראיית כל אחד מהן ונתבאר בכאן שאינו כן באיזה שמוש שיהיה אלא שיעבוד עבודה גמורה ואז יתחייב מיתה בידי שמים אבל אלו הנזכרים אין בהם מיתה וכבר נתבאר בגמ' יומא הדברים שחייב עליהם מיתה ואמרו ארבע עבודות חייב עליהם הזר מיתה ואלו הם זריקה והקטרה וניסוך המים וניסוך היין ובכלל מה שאמר זריקה נכלל כל ההזאות בין בפנים בין בחוץ וכן זר שסודר שני גזירי עצים חייב והוא שמקריבים עם תמידים של כל יום כמו שבארנו בשני מיומא לפי שהן חשובים להם כהקטר:

משנה ד

עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות וכו': אמרו כי מה שנאמר וישלח את נערי בני ישראל שהם הבכורות שהעבודה לעולם אינה אלא בבכורות מאדם ועד מרע"ה מותר לעובד כוכבים עכשיו להקריב עולות לשם בכל מקום שירצו על מנת שיהא במה שיבנו אותה אבל הם אמרו אסור לסייען ולעשות שליחותן לפי שאנו מצויין שלא להקריב בכל מקום ומותר לנו להורותם וללמדם איך יעשו והוא מה שאמר ולאורינהו שרי ואיסור ההקרבה בבמה משהוקם המשכן הוא ממה שנאמר ואל פתח אהל מועד לא הביאו וכן עבודה בכהנים היא (מאז) [מבואר] מפסוקי תורה:

משנה ה

באו לגלגל והותרו הבמות קדשי קדשים נאכלים כו': הגלגל לא היה בו בית בנוי אלא המשכן בעצמו שהיה במדבר אלא לפי שתלה הכתוב איסור הבמות במחנה והוא שנאמר אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה ונתן טעם בזה למען אשר יביאו בנ"י את זבחיהם וגו' וזהו איסור הבמות לפי שמיום שפסקו המחנות ונכנסו לארץ ר"ל ארץ כנען והוא הזמן שבאו לגלגל נסתלקה מצות לא תעשה זו ונשאר מותר שכל מי שרוצה להקריב

בבמה מקריב כמו שהיה קודם המשכן שלא נאסר זה אלא במדבר במקום שהיו המחנות וראה גם ראה מה שאמר וקדשים קלים בכ"מ לפי שלא היה שם מחנה ידוע ופשטו בנ"א בארץ:

משנה ו

באו לשילה נאסרו הבמות לא היה שם תקרה כו': נקרא שילה בית וכן כתוב ותביאהו בית ה' שילה ונקרא משכן והוא מה שנאמר ויטש משכן שילה לפי שהיה כמו שאמרנו ואחר שהיה שם בנין אז הוא מנוחה לפי שנתיישבו ולא היתה שם נסיעה וה' צוה שלא להקריב בבמות לכשתהיה שם מנוחה והוא מה שנאמר כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ומכאן ראיה שבשעה שיגיעו אליה שיהא אסור עליהן להקריב בבמות. וכבר ידעת שמעשר שני טעון הבאת מקום אבל לא הזכירו כשזכר הגלגל לפי שלא נתחייבו אז במעשר עד שכבשו את הארץ וחלקוה אחר י"ד שנה משנכנסו לארץ ז' שכבשו ושבע שחלקו והזמן הזה הוא שעמד אהל מועד בגלגל אח"כ בנו הבית בשילה ועמד על מכונו והשכינה שרויה בתוכו ג' מאות וס' ותשע שנים. וענין בכל הרואה שהוא שכל זמן שעומד אפי' ברחוק ורואה שום דבר מן הבית מותר לו שיאכל באותו מקום קדשים קלים ומעשר שני וזו קבלה ואין ספק שהנביאים שראו אותו הבית עשו זה ולמדוהו וסמכו זה למה שנאמר פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה [בכל מקום אשר תראה] אי אתה מעלה אבל אתה אוכל בכל מקום שאתה רואה:

משנה ז

באו לנוב ולגבעון הותרו הבמות קדשי קדשים כו': אחר שחרב מקדש שילה בעונות אבותינו הקימו אהל מועד שנעשה במדבר בנוב אח"כ חרב נוב הקימו אותו בגבעון ועמד בגבעון ובנוב נ"ז שנה ובתוך זמן זה היתה ההקרבה מותרת בבמות לפי ששילה היא המנוחה שרמז עליה הכתוב וירושלים היא הנחלה כמו שנבאר ונאמר באיסור הבמות כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה ואילו היתה כוונת הכתוב לומר שמאחר שיגיעו אל המנוחה אסרו הבמות לעולם לא היה אומר ואל הנחלה אבל הכוונה כי מאחר שהגיעו למנוחה נאסרו כל הבמות וכיון שהגיעו אל הנחלה נאסרו ג"כ והראיה שהן מותרות בין המנוחה והנחלה והוא מה שאמר למה חלקן הכתוב ליתן היתר בין זה לזה ובתוך הזמן שהיה המקדש בשלה ושהיה בירושלים היתה השכינה בנוב ובגבעון: ולא זכר מעשר שני לפי שהוא נאכל במקום שנאכלים קדשים קלים לעולם ולפי שהיה מותר להן להקריב בכ"מ באותו זמן הותר להן ג"כ לאכול בכ"מ והוא מה שאמר קדשים קלים בכל ערי ישראל ואי אפשר זה בקדשי קדשים לפי שנאמר בהן במקום קדוש תאכל בחצר

אהל מועד ובזמן שאין מותר לאכול קדשים קלים בכל מקום יהיה המעשר טעון הבאת מקום והוא מה שאמר לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וגו' ולא נאמר בזמן הגלגל בכל ערי ישראל לפי שלא היו לישראל עדיין ערים ברשותן אבל היו עסוקים בכיבושן:

משנה ח

באו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להם עוד היתר כו': נקרא ירושלים נחלה להבאת קדושתה ועמידתה לעולם ועליה אמר הנביא ונחלתו לא יעזוב לפי שאמר בתחלת דבריו שהשם בחר בירושלים לשכינתו ובחר בישראל לסגולתו [יתברך] אח"כ אמר שהקב"ה ישמור העם הזה אשר בחר בו במקום ההוא אשר בחר בו ג"כ שנאמר כי בחר ה' בציון וגו' כי יעקב בחר לו יה וגו' כי לא יטוש ה' את עמו וגו' וביאר גודל מעלתה ואמר זאת מנוחתי עדי עד וגו'. וענין לפנים מן הקלעים לפנים מכותלי העזרה כמו שבארתי פעמים רבות:

משנה ט

כל הקדשים שהקדישן בשעת איסור במות והקריבן כו': בעשה ולא תעשה שעבר על מצות עשה ועל מצות לא תעשה שנאמר השמר לך פן תעלה עולותיך וכבר בארנו בסוף מכות שהעיקר בידינו כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא מצות לא תעשה והעברה על עשה הוא מה שנאמר שמה תביאו עולותיכם וגו' ראיה שלא יקריב אלא במקום שיבחר ומעקרי למודינו לאו הבא מכלל עשה עשה וכבר בארנו זה ביבמות ומכות. וחייבים עליהן כרת לפי שהקדישן בשעת היתר במות אפי' הקריב אותו או בחוץ אינו חייב כלום ואינו חייב כרת אם הקריבן בחוץ אלא על קרבן שאם הקריבו בשעת הקדישו בחוץ חייב כרת כמו שהיה במדבר בזמן שהיה אסור להקריב בחוץ והפרק השלישי שאמר בו הרי אלו בעשה לפי שהקדיש בשעת איסור הבמות ולא הקריב אז במקדש והואיל והקריב חוץ למקדש כבר עבר על מה שנאמר שמה תביאו כמו שבארנו:

משנה י

אלו קדשים קרבין במשכן קדשים שהוקדשו כו': כבר זכרנו שהיה זמן שיש בו משכן ומקריבין בבמות והודיענו שאין מקריבין אפילו באותו זמן בבמה אלא קרבנות יחיד וע"מ שלא התנה עליהן להקריבם במשכן ואלו הדברים שאמרנו לא היה אלא בבמת צבור ונאמר בכל אחד מהן זכרון מזבח או זכרון ה' או זכרון קדש או זכרון אהל מועד נאמר בסמיכה לרצונו לפני ה' ונאמר וסמך ידו ונאמר בשחיטת צפון צפונה לפני ה' ונאמר במתנות סביב וזרקו את הדם על המזבח סביב ונאמר בתנופה תנופה לפני ה' ונאמר במנחה והגישה אל המזבח ונאמר בכהן [וזרק הכהן] (בכלי) [בגדי] שרת לשרת

בקדש ונאמר בכלי שרת אשר ישרתו בם בקדש ונאמר ריח ניחוח אשה לה' ונאמר מחיצה לדמים הוא שרושם בחצי גבהו של מזבח עד שיתן למעלה ולמטה כמו שנתבאר שנאמר והיתה הרשת עד חצי המזבח. ונאמר בקדוש ידים ורגלים בבאם אל אהל מועד ירחצו מים וענין מה שאמר הזמן הוא שיפסיד המחשבה בזמן ויהיה פיגול כמו שזכרנו פירושו בפ' עשירי מזו המסכתא. ומה שאמר הטמא ענינו שאין מקריב טמא אע"פ שהוא זר לפי שזר הוא כשר בבמה קטנה כמו שזכר באמרו כיהון ובגדי שרת וכו' וכן פירש הגמרא:

סליק ממסכת זבחים